Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Berouw verzoent : tooneelspel ...

https://hdl.handle.net/1874/368135

BIBLIOTHEEK DER RIJKSUNIVERSITEIT
TE UTRECHT 1929

Verzameling tooneel-stukken uit de nalatenschap van prof. Dr. J. te WINKEL

No. 364

Dr. J. te Winkel
N 95 a

Joan — ——— P. Keisser ~~[illegible]~~

21 Jann 1804. Pielat Bulderen

Dir:

364

BEROUW VERZOENT;

TOONEELSPEL.

IN VIJF BEDRIJVEN.

NAAR HET HOOGDUITSCH VAN DEN HEERE

W. A. IFFLAND.

(Amst. 1790)

BIBLIOTHEEK DER
RIJKSUNIVERSITEIT
UTRECHT.

VERTOONERS.

WALSING, *fabrikant.*

CAROLINA,
MARIA,
WILLEM, } *zijne Kinderen.*

EDUARD, *beſtierder van Walſings fabriek en handel.*

MAJOOR RANDAU.

WEDUWE RUHBERG, *moeder van Eduard.*

SOFIA, *minnaaresſe van Eduard.*

KANTOORBEDIENDE *van Walſing.*

CHRISTIAAN, *geweezen bediende van Eduard.*

JOAN, *bediende van den Majoor.*

Gezin en Werklieden *van Walſing.*

J. Buys, inv. et delin. C. Brouwer, sculp.

WALSING.

Zęgen zij over deeze ſtonde!

BEROUW VERZOENT, V.de Bedr. XI.de Toon.

BEROUW VERZOENT;

TOONEELSPEL.

EERSTE BEDRIJF.

Eene kamer; aan 't bovenëinde, ter linkerzijde, eene kabinetsdeur; de ingang derzelve is met bloemkransſen behangen. Tegenöver, ter rechter hand, eene tafel, op welke een groote brief ligt. Voorâan eene tafel, met theegereedſchap; rondsöm dezelve ſtoelen, en in 't midden een leuningſtoel.

EERSTE TOONEEL.

CAROLINA, MARIA.

MARIA; *in de deur ſtaan blijvende, wat zagt:*

Mijne lieve! ik bid u...

CAROLINA.

Toch niet! — Koom.

MARIA; *tot haar gaande.*

Och, om mijnent wille!

Zij tracht haar weg te leiden.

Na het ontbijt. Het is nog veel te vroeg.

CAROLINA; *een geborduurd vest op tafel leggende.*

Zie — daar ligt ook reeds een brief.

MARIA; *den brief opneemende.*

Van onzen broeder?.. Ja! Hadden wij dit alles slechts tegen den middag verricht! Verjaargeschenken worden nooit vóór het ontbijt gegeeven.

CAROLINA.

Wie weet, hoe het ná het ontbijt met mij staan zal!

MARIA; *welke zich thans haarer Zusters omstandigheid erinnert; treurig:*

Ach, de Majoor!

CAROLINA.

Zie, lieve, hoe mijne handen sidderen; hoe mijn hart.. (*ernstig*) ik ben zeer angstig!

MARIA.

Dus zal onze Vader het heden ontdekken?

CAROLINA.

Ja, zoo zijn wij afgesprooken.

MARIA.

O, Geloof mij, hij zal vaderlijk...

CAROLINA.

Ach! hij is tegen den stand van den Majoor; en ik beloofde dien man niet te zullen beminnen, toen het nog in mijne magt stond.

MARIA.

Zeker, indien gij met den Majoor ongelukkig zoudt leeven...

CAROLINA.

Gij hoordet, hoe hij zich dikwijls bezorgd vertoonde; — anderen noemen het jaloersheid; — en echter

ter is het slechts bevreesdheid, of ik het wel geheel gevoele, hoe hij mij bemint!

MARIA.

Lieve Carolina! laat ons naar onzen vader gaan; ik zal hem om den hals vallen, en zeggen, dat gij lijdt; ik zal het hem recht van ganscher harte zeggen...

CAROLINA.

Blijf, goede Maria! — Eduard zal onze zaak op zich neemen.

MARIA.

Dit verheugt mij! Vader bemint hem zeer.

CAROLINA.

Ach! te recht! — Sints het geval deezen waardigen vreemdeling in ons huis leidde, gelukt ons alles beter. — Mijn Broeder is veel zagter. Vader is veel vrolijker.

MARIA.

Voorzeker, hij zal hem beweegen.

CAROLINA.

Of — alles is vrugteloos!

MARIA.

Gij maakt mij treurig, goede Carolina!

TWEEDE TOONEEL.

CAROLINA, MARIA, EDUARD.

EDUARD; *na hij een opgerold papier op tafel heeft gelegd.*

Geluk voor iederen goeden wensch, op deezen geliefden dag!

CAROLINA, *zugtende.*

Voor ons allen?

EDUARD, *ernſtig.*

Ik verſtaa u. — Vat toch moed!

CAROLINA.

Moed?

EDUARD.

Wie den ongelukkigen aanneemt, gelijk uw vader mij deedt; wiens warme goedheid van hart, met even zulk eene diepe menſchenkennis, den wanhoopenden moed geeft om te leeven, — die overwint begrippen, zonder harden ſtrijd, en laat dan het hart regeeren.

CAROLINA.

Het is geen begrip: het is eene grondſtelling. „ Carolina!" ſprak mijn vader, toen de Majoor de eerſtemaal ons huis betradt: „ Carolina! bewaar uw „ hart; deeze man is zedelijk, goed, beſcheiden, ik „ moet hem achten". — „ Maar" voegde hij 'er op een' doordringenden toon bij, „ nooit zal ik mijne

„ doch-

„ dochter een huwlijk met een' Officier toeſtaan;
„ nooit! — Ik kan zonder u niet leeven. Laat mij
„ geene legers natrekken, en over de lijken van mijne
„ zoonen rijden, Carolina!" Voorts nam hij mijne handen, en drukte dezelven met de grootſte tederheid. Traanen rolden over zijne wangen, en — ik gaf mijn woord!

EDUARD.

Hij is de hoofdſom der innerlijkſte liefde voor zijne kinderen; in dezelve vindt gij gewis den ſterkſten voorſpraak. Deeze, lieve Juffer! zal ik voor u opeisſchen.

MARIA; *hem hartelijk bij de hand neemende.*

Ach! hoe zal ik u daaröm beminnen!

EDUARD.

Wees derhalven vrolijk, Mejuffer! ik voede de beste hoop. Gij ziet, mijn gelaat en kleed eeren den dag, op welken mijn weldoener werdt gebooren.

CAROLINA.

Weldoener? Indien gij wist, hoe het mij grieft, zoo dikwijls gij mijnen vader deezen naam geeft!

EDUARD.

Mijn weldoener! — Deeze oprechte, goedhartige man, mijn leeraar en weldoener, die mij, toen ik aan de droeve wanhoop was overgegeeven, bij de hand greep; mij in de ſchoone natuur leidde; aan zijne zijde vaderlijk vormde; en daar, waar alles leefde, zweefde en zich bewoog, mij met kracht toe-

riep: „ zij nuttig, en gij zult gelukkig zijn!" — die mij mijzelven deedt kennen; mij vaderlijk berispte, dat ik altoos in geluk en ongeluk de uiterſte einden zogt; die mij ten klaarſten deedt zien, dat in ongeluk en zorg te willen volharden, de ſtrafwaardigſte hoofdigheid zij; die, terwijl hij voor het woord, verwerf! mij achting inboeſemde, mij eensſlags op den gelukkigen middenweg voerde, dien edele, maatige zielen bewandelen!...

CAROLINA.

Waarde Eduard! uwe dankbaarheid....

EDUARD.

Och, laat ik ten minſten hier mijn hart uitſchudden: — bij uw' vader moet ik immers het gevoel van dankbaarheid zelfs verſtikken. ô Hadt gij mij gezien, in den toeſtand in welken hij mij vondt! — Woorden kunnen mijne zegenwenſchen niet bevatten, edele dochter van den besten man!

Hij kuscht vuurig haare hand, terwijl
JOAN *verſchijnt.*

DERDE TOONEEL.

CAROLINA, MARIA, EDUARD, JOAN.

JOAN; *Maria een bouquet geevende,*
't welk zij op tafel legt.

De heer Majoor laat zijn compliment maaken, en van harten geluk wenſchen.

CA-

CAROLINA.

Zeg uw heer, dat wij onzen vader nog niet gezien hebben.

JOAN.

Zeer wel. (*Hij vertrekt.*)

MARIA; *welke ondertusschen voor de kabinetsdeur af- en aanging, in orde schikte, enz.*

Ik hoor meer beweeging. Vader zal haast gekleed zijn.

CAROLINA.

Waar blijft mijn broeder? waar het gezin? Gij wildet de goedheid hebben, om de werklieden....

EDUARD.

Zij wagten reeds buiten.

CAROLINA.

Ha! — Och! mogt deeze toch de laatste zugt over mijn noodlot zijn!

EDUARD.

Wat ons ook bekommere, — zegt altoos de lieve man, — een vrolijke geest is de beste tegenweer. Ik zal naar uw' broeder gaan zien.

VIERDE TOONEEL.

CAROLINA, MARIA.

CAROLINA; *hem naziende.*

Een uitmuntend jong mensch!

MARIA; *bedroefd.*

En zoo ongelukkig! Gij moest eens zien, hoe in 't dagboek zijne traanen....

CAROLINA; *haar de hand geevende, met deelneeming.*

Gij gevoelt zijn lijden?

MARIA; *met toeneemende ſmarte.*

Ei! — hij klaagt het ook niemand; dit ſchijnt mij zoo droevig! Onlangs ontmoette hij mij in de laan; ik kan u niet zeggen; wat ik gevoelde, toen ik zijne beſchreide oogen beſchouwde en hij bedwong zich echter, en wenschte mij vrolijk een' goeden avond. — Wat hem toch deeren moge?

VIJFDE TOONEEL.

CAROLINA, MARIA, EDUARD, WILLEM.

EDUARD.

Daar breng ik u den onbeſtendigen broeder.

CAROLINA; *bezorgd.*

Zoo laat?

WILLEM.

Laat elk zijne wijze van doen, en berispt de mijne niet! Ik was van huis; en heb ik gints minder voor vader gevoeld dan gij?

CAROLINA; *ſchielijk.*

Neen, dát niet! eerlijke zielen kennen elkander.

Zij omarmt hem.

WIL-

WILLEM.

Was het flechts met u gelukkig afgeloopen! dan zal ik ook trachten, om zijn verlof...

CAROLINA.

Waartoe?

WILLEM.

Ik moet voort, in de waereld.

CAROLINA.

Och, lieve broeder! blijf toch.

WILLEM.

Heb ik u ooit uwe liefde zoeken afteraaden? Geloof mij, de drang van een' man is zoo veel als de geestdrijverij van een meisje! Als mijn vader niet wil, zoo blijft gij immers hem overig; zegt hem, ter goeder uure, dat de boosheid in dien niet fchittere, wiens innerlijke trek hem onder het gewoel der menfchen werpt.

EDUARD.

Willem! Ik was in 't gewoel. Ik hadt deeze drift.

WILLEM.

En zij bragt u tot iets buitengewoons.

EDUARD.

Ach!

MARIA.

Hij koomt.

ZESDE TOONEEL.

CAROLINA, MARIA, EDUARD, WILLEM, WALSING, *geheel gekleed; daarna het Gezin en de Werklieden.*

CAROLINA, MARIA, WILLEM *en* EDUARD, *zich in eene reij tegen over de deur plaatzende en Walsing te gemoete gaande.*

Goeden morgen, beste vader! van harte goeden morgen!

WALSING, *bij de deur ſtaan blijvende.*

Ik dank u. Goeden morgen! (*een paar treden voorwaarts.*) Heb ik ook door iets bijzonders uwe dankbaarheid verdiend, dat gij mij zoo hartlijk tegenkoomt?

MARIA; *ſchielijk naar hem gaande.*

Het is uw geboortedag.

CAROLINA; *hem omärmende.*

Wij danken de Algoedheid voor uwe behoudenis!

WILLEM; *insgelijks.*

En bidden om Haaren zegen.

MARIA; *hem ook omhelzende.*

En om uw leven.

EDUARD; *zich met zagt geweld onder zijn' opgeheven' arm dringende.*

Mijn vader!

WAL-

WALSING, *die eene korte poos in deeze groep ſtil bleef, beweegt zich allengs, om elk in 't gezigt te zien.*

Nu zie — zie eens! — ach! kinderen! — Heer Eduard!

Inmiddels zijn de Werklieden *en het* Gezin *zagtjens binnen getreeden.*

HET GEZIN.

De Hemel behoede u!

DE WERKLIEDEN.

Lang! lang!

WALSING; *met zijne kinderen en Eduard voorwaards tredende.*

Ik danke u! (*Tegen de op den agtergrond ſtaande* Werklieden *en het* Gezin.)

Ik danke u! (*rondsöm ziende.*)

Inderdaad, eene ſchoone vergadering! (*ſterker*) Waarlijk ſchoon! — Hier mijne kinderen — aan welken ik vreugde beleeve.

CAROLINA, MARIA, en WILLEM, *hartelijk.*

Vader!

WALSING; *hen de handen toereikende.*

Rechte zielenvreugde! — Een trouwe vriend aan mijne zijde! (*Eduard omhelzende*) En ginds — eerlijk Gezin! Werklieden! welken het ſlecht ging, doch nu door mijne verrichtingen beter! Een ſchoone Verjaarmorgen! Ik danke u, kinderen! — Ik danke u, braave menſchen! — Gaat nu, met mijnen zegen, aan

uwen

uwen arbeid. (*Zij vertrekken.*) Tegen den avond zien wij elkanderen weder. (*Tegen zijne kinderen.*) Nu, hoe ſtaat gij daar zoo ſpraakeloos? waaröm weent gij?

CAROLINA en MARIA *omärmen hem.*

EDUARD *ſtaat ter zijde, en weent.*

WALSING.

Gij blijft terug?

EDUARD.

Ach! mijn Vader!

WALSING.

Een engel geeve u 't voorgevoel, dat nog zijn zoon de goede ſtonden des vriends oprecht ſmaake! (*Naar de deur ziende*) Zie daar — roozen?... Ja, ik ſlaap in mijnen ouderdom op roozen. Dit vergunt mij uwe deugd. Dit getuigenis geeve ik u allen. Ik ben een gelukkig man; een gezegend vader. Carolina! blijf, gelijk gij zijt. Willem! wees, wat gij zijn kunt. Maria — worde, wat gij beloofd!

MARIA; *hem naar de tafel leidende.*

Zie, vader! dit is alles voor u. (*Hem het vest geevende.*) Dit hebben wij beiden gemaakt.

WALSING.

Gij kleedt mij, lieve kinderen! ——— (*Den brief opneemende.*) Ach!... van Willem?... bewijzen van uw vlijt? Mijn zoon! Ik weet de waarde van dit geſchenk te ſchatten. — (*De rol ziende.*) Eene tekening? Van wien?..

EDU-

EDUARD; *aangedaan.*

Van mij.

WALSING, *beschouwt ze getroffen.*

Zoo als wij ons het eerst ontmoetten; Eduard en ik — buiten, ginds, aan den scheiweg, van...

EDUARD.

Van rust en wanhoop!

WALSING.

Heb dank! — Deeze tekening eischt eene wedergade, welke uw leven mij in weinig jaaren zal leveren.

Hij voert ze allen aan de theetafel.

Wanneer gij met eene beminnelijke familie zoo rondsom het ontbijt zittende, den ouden Walsing geschilderd voor u zien hangen, en tot uwe kinderen zeggen zult: „ Hij meende het wél!" — Gaat zitten; heer Eduard! naast mij; digt bij mij.. Mijn oudste zoon!...

EDUARD.

ô Hemel!

WALSING; *in de hand slaande.*

Zoo ver de geboortedag. — Carolina! geef ons thee.

CAROLINA.

Daar, lieve Vader! (*Maria neemt haar 't kopje af, en geeft het aan Walsing.*)

WALSING.

Altoos was het halfuur van het ontbijt mij aangenaam,

naam, en dit moet gij ook heden, eershalven, uithouden, Willem!

WILLEM.

Het is echter tijdverlies.

WALSING.

Toch niet! openlijke winst aan goeden luim. 's Morgens vroeg is uwe ziel nog een onbeschreeven blad; 'er staat nog niets op; dan: „ wij minnen ons". Terwijl wij nu zoo in 't ronde vertrouwlijk neêrzitten, scheppen wij uit elkanders oogen liefde en moed, en allen zijn wij gesterkt: dan gaat ieder tot zijne bezigheid, met nieuwen moed, en verheugt zich weder op de naaste aanzitting.

EDUARD.

Voortreffelijke man!

WALSING.

Hoe gaat het uwen Christiaan buiten op het landgoed?

EDUARD.

Met het opzigt, dat gij hem daar hebt toebetrouwd, is hem alles gegeeven, wat hij kan wenschen.

WALSING.

Ingevolge uwe ontvangene brieven is het bij uwe familie ook alles wel. Dit moest uwe eigene gezondheid meer aanwakkeren.

EDUARD.

Mijn driftig bloed doet mij dikwijls lijden.

WALSING.

Heden zal ik weder voor u naar den President gaan

EDU-

EDUARD.

Ik erkenne uw goed oogmerk; dan, waar kan ik beter zijn dan hier? Ik arbeide, verligt het werk van anderen; ben bezig en nuttig. — Nuttig! Ik begeer geene andere beſtemming. ô Wanneer. —

WALSING.

Wat recht is! Verwacht mij, tuſſchen elf uur hier.

(*Zij hebben ondertuſſchen gedronken.*)

CAROLINA; *na eene kleine ſtilte, angſtig en zagt.*

Ach! Zuster! het bouquet! —

MARIA; *het van de tafel neemende en het willende overgeeven.*

Lieve vader! de . . .

CAROLINA; *het haar ijllings ontrukkende, biedt het haar' vader vol vuur aan.*

Hij heeft het reeds vroeg gezonden, benevens eene zoo hartelijke gelukwenſching; met...

WALSING.

Wie toch?

CAROLINA; *verlegen.*

De Majoor Randau.

WALSING.

Zoo? — ſchoone bloemen! misſchien zelfs wel een geſchenk van zijn meisje! (*Hij ziet Carolina ſterk aan.*) Zoo veel te grooter is de waarde. (*Hij werpt het met onwillekeurigen afkeer op tafel.*)

CAROLINA; *zugt.*

WALSING.

Wat is 't?

CAROLINA.

Die bloemen....

EDUARD.

Uw onverschillig wegwerpen treft Carolina.

WALSING.

Is het zoo, Carolina?

CAROLINA; *getroffen.*

Gij acht hem; hij is uw vriend!

WALSING.

Daarom een zugt? — En gij anderen zijt stil? — Het verwondert u toch ook? —

CAROLINA; *verward.*

Het was inderdaad zoo toevallig... zoo geheel zonder oogmerk.

WALSING.

Geef mij daar de hand op.

CAROLINA; *aarzelende.*

WALSING.

Carolina! geef mij daar de hand op.

CAROLINA.

Ik kan niet!

WALSING.

Nu?

CAROLINA.

Ik kan niet — want — want.. Ach! ik bemin den man, van wien deeze bloemen zijn.

WALSING; *verbaasd.*

Carolina!

CA-

CAROLINA.

Ja, ik bemin hem — en toen gij deeze bloemen weg wierpt.... ach! ik dacht hem zelf... (*Zij wil haar' vader omärmen.*)

WALSING; *haar afwijzende.*

Gij verzint u. Gij bemint den Majoor niet.

CAROLINA.

Vader! — meer dan mijn leven.

WALSING.

Bezin u — het is zeker niet zoo.

CAROLINA.

Vergiffenis voor het berouwhebbende meisje; goedhartigste vader! vergiffenis! de liefde.... de magt ...

WALSING.

Ik zeg u: het is niet zoo! gij weet, wat ik u gezegd heb.

CAROLINA; *ootmoedig.*

Ik weet het, ik weet het! (*met een' smeltenden toon van berouw.*)

Vader!

WALSING; *keert zijn gezigt af.*

CAROLINA; *tegen Eduard en Maria.*

Ach! Hemel!

WALSING.

Ik heb het mij tot eene wet gemaakt, om de neiging mijner kinderen niet te boeijen. Maar te dien tijde bad ik u — uit liefde tot u — geen vader kon

dringender bidden! — Gij beloofdet. Ik was gerust en zorgloos. — (*Tegen de overigen.*) Carolina is een verſtandig meisje; derhalven kan ik u zeggen, daar is niets aan de zaak.

EDUARD.

Haar hart lijdt, maar blijft getrouw aan zijne natuur.

WILLEM.

Vergiffenis, voor Carolina!

MARIA; *zijne hand kuſchende.*

Lieve vader! ziet gij, hoe ze lijdt? de arme...

WALSING.

Carolina! Carolina! agt en vijftig jaaren werd ik oud, in den ſchoonen droom, van door u bemind te zijn; en op mijn verjaardag rukt mij uwe hand wreed uit deezen zoeten droom.

CAROLINA; *aan zijne voeten, vol vuur en met uitgeſtrekte armen.*

Ik bemin u, vader! ik bemin u! ſtraf mij! ſcheidt mij van hem!

WALSING; *tegen de anderen.*

Mijn eerstgebooren kind verlaat mij; — ziet, zij leert u, — dat des vaders hartlijkst verlangen een niets zij, waarmede gij kunt ſpeelen. Gij zult haar volgen.

(*Carolina is buiten zich zelve; Willem ondersteunt haar.*)

MARIA.

Vergiffenis voor Carolina!

WAL-

WALSING.

Neen, nu zal ik niet meer droomen... Willem! gij wilt de waereld zien?... Gaa! — Maria, als gij bemint, zoo handele naar uw welbehaagen! — Carolina!... trouw den Majoor, ik zal u heerlijk uitzetten; — en in uwe handen, Eduard! geef ik dan mijnen ouderdom.

(*Willem en Maria helpen Carolina op een' ſtoel. Zij is zwak, echter bij zich zelve.*)

EDUARD.

Ziet gij niet?...

WILLEM.

Ach! zie toch!

WALSING.

Dit is haare getrouwheid voor den Majoor: wel hém!

EDUARD.

Beste man! — om 's hemels wil!

WALSING.

Wat maakt gij van mij? — Raaskal ik? — Vloek ik mijne dogter? — Ik ben niet buiten mij zelven; ik weet alles wat ik zeg. Het is geene eigenzinnigheid. Ik getrooste mij. Anders is het gevoel voor den vader; anders voor den man! Maar, ik voor mij, ik begeerde ſlechts billijkheid; ik wilde mijne kinderen bij mij houden, en hunne mannen benevens hen verzorgen.

EDUARD.

Maar de Majoor....

WALSING.

Dient een groot Monarch!

WILLEM.

Als braaf ſoldaat!

WALSING.

Juist dáárom! Krijg! en mijne dogter, en haar kroost vallen mij met jammerklagten om den hals: — ik zie hen, in mijne verbeelding, uitgeſtrekt op 't ſlagveld... en

(*Eduard wenkt Willem, welke daarop Carolina weg leidt.*)

WALSING; *voortſpreekende.*

Niets meer van het ſprookje: kinderlijke trouw!

MARIA; *op eenen zagt verwijtenden toon.*

Liefſte Vader!

EDUARD.

Kunt gij de vreugde vergeeten, die gij aan uwe kinderen beleefde.

WALSING.

Aan kinderen vreugde te beleeven... en op kinderen te durven bouwen... dat is niet het zelfde! (*Tegen Maria.*) 'Er is ſlechts één zegen in een huisgezin: — voorbeelden! — Maria! — daar hebt gij het.

MARIA.

O Hemel!

ZEVENDE TOONEEL.

MARIA, EDUARD, WALSING, WILLEM.

WALSING.

Ouderliefde groeit met de jaaren; kinderliefde neemt af. Wat gij ons in den ouderdom geeft, is welſtaanshalven, zijn aalmoeſen, of hulp in den kindſchen ouderdom. Het is zoo! Ik zag het in mijne jeugd; maar ik was voor mijn' vader anders; daaröm hoopte ik ook met u gelukkiger te zijn.

EDUARD.

Ik vind uwe rechtvaardigheid niet!

WALSING.

Twintigjaarige zaaijing, en ſchraale oogst! Nu, het moet immers niet anders zijn. Zijn het geene dankbaare kinderen, zoo is het een weldenkend vriend; is het niet in de wooning mijnes gezins; zoo is het in een' hoek der ſchoone natuur.

(*Willem werpt zich weenend in een' ſtoel; Maria ſtaat achter hem.*)

WALSING; *voortſpreekende.*

Het is ſpoedig gedaan: hak de wortelen van een' boom af, beroof den vader van het vertrouwen op zijne kinderen;.. zoo vallen ze beiden!

EDUARD; *op Willem en Maria wijzende.*

Beste vader! zie toch! — Is dan ſlechts Carolina uw kind?

WALSING; *als buiten zich zelven.*

Mijn eerstgebooren kind; mijn liefste kind.

EDUARD.

Zoodanig kan flechts de wanhoop ſpreeken!

WALSING.

Neen, de gekrenkte liefde des vaders; het misleidde vertrouwen op de dogter, die hem de liefſte was!

(WILLEM *ſpringt op; traanen verſtikken zijne woorden; hij bedekt zijn gezigt en vertrekt ſpoedig.* MARIA *volgt hem langzaam.*)

AGTSTE TOONEEL.

EDUARD, WALSING.

EDUARD.

Vader Walſing klaagt over 't onrecht van één kind; en doet, als vader, aan twee kinderen onrecht?

WALSING.

Eduard!

EDUARD.

Daar gaan zij, Willem en Maria. Vol droefheid zien zij op hunnen vader terug. „ In uwe handen, Eduard! geeve ik dan mijnen ouderdom!" Niet in de uwe, Willem en Maria! — Het eerstgebooren, het liefſte kind, laat zich, door liefde tot een' waardigen man, Walſings vriend, weg rukken — en de eerlijke Walſing verwerpt het zoet gevoel des vaders,

van te vergeeven; verſtoot de dogter, en met haar den goeden Willem en Maria; kinderen, welken hij ſlechts halve liefde ſchonk! ——— Walſing, waartoe wordt gij vervoerd! Half vader voor Willem en Maria?... geene vergiffenis voor Carolina?...

WALSING; *ſterk getroffen.*

Eduard!

EDUARD.

Arme Willem! arme Maria! — Het is vaderlijke angst, lieve heer Walſing! vaderlijke angst, niet waar?

WALSING; *bedwelmd.*

Vaderlijke angst?...

EDUARD.

De liefde des getrouwen vaders vergeeft Carolina; hij is voor beide beledigde kinderen geheel vader, niet waar?

WALSING; *zijne hand grijpende.*

Geheel vader? — Ik zal rechtvaardig zijn. Ik zal Carolina haar deel geeven, (*weekhartig*) en voor de beide anderen (*met eene gebrokene ſtemme*) geheel... geheel leeven!

EDUARD.

Zoo dat deelen en vergeeven het zelfde zullen zijn? Hoe zij daar ſtond! ſtil; onderwerpelijk; geheel en al bekendtenis: zij die het voorgevoel van uwe goedheid in haaren boezem droeg; die op uwe hand wagtte, om vaderlijk opgebeurd te worden. — Dit vertrouwen, lie-

lieve heer Walsing!.... Nooit heb ik bitterer verwijtingen gehoord! — Het deugdzaame meisje bemint eenen man, dien de vader zelfs waardeert en bemint.

WALSING.

Gewóóne vaders kunnen haar niets verwijten. Maar mij, mij — ontneemt zij alles! Nooit zoude ik haar hebben gedwongen. Maar — indien ik nu één' wensch voor haar, één uitzigt met haar had, dat.... (*zich spoedig tot hem wendende*) Gij kent den jongen heer Smit. Hij is jong, braaf, rijk, goed, koopman als ik — ik weet, dat hij haare hand wenscht; dat...

EDUARD.

Dat?...

WALSING.

Dat hij binnen kort haar ten huwelijk zoude gevraagd hebben. Zoo doende had ik mijn kind bij mij gehouden. Maar nu vertrekt zij! Haare inwooning gaf mij zegen. Dien krans des zegens neemt zij mede. Het lagchen haarer onschuld, haarer vreugde en haarer kinderlijke liefde, droogde het zweet van mijn aanschijn, en gaf nieuw leven aan mijne pligt. Deezen verkwikkelijken balsem neemt zij mede. Haar liefde, haare vertrouwen, haare belofte, haare zorgvuldigheid verzekerden voor mij het geluk, waar naar ik dong, om haar nooit van mijne zijde te verliezen; haaren aanstaanden echtgenoot aan mij te boeijen, gelijk ik dacht, dat zij aan mij geke-

tend

tend was! — Ach, Eduard! Carolina zal hem hebben; zij kan hem neemen!

EDUARD.

Uwe liefderijke hand leidt zelf hen onderling tot elkanderen; — niet waar?

WALSING.

Eduard! (*zagt*) Zal ik nu beſluiten vormen?

EDUARD; *roept.*

Maria! lieve Maria! (*Op 't oogenblik, dat zij in de deur treedt*) Uwe zuster! (*Zij vertrekt.*)

WALSING.

Wat wilt gij doen? — Nooit kan ik voor Carolina zijn, die ik was.

EDUARD.

Vaders kunnen alléén vaders oordeelen. Maar mijn weldoener, mijn vriend vorderde te veel van zijne Carolina. De dogter belooft — onder het gevoel haarer innerlijkſte liefde voor den vader — van ganſcher harte alles; de vader, vervoerd door vaderliefde, laat zich meer belooven, dan waereldkennis hem leeren moeste dat gehouden kon worden. Wie is bij de overtreeding de ſchuldige, die de belofte begeerde — of die dezelve niet hield?

WALSING.

Eduard! zou zij....

NEGENDE TOONEEL.

EDUARD, WALSING, CAROLINA.

WALSING; *zijn gevoel bedwingende, terwijl Carolina krachteloos nadert.*

Gij beloofdet — en ik was gerust! — Niets meer daarvan. Gij bemint dus den Majoor?

CAROLINA.

Uwe achting voor hem maakte hem mij waardig.

WALSING.

Heeft hij zich aan u verklaard?

CAROLINA.

Ten sterksten. Ik dacht, dat zijn edele inborst de liefde van een' goeden vader konde verdienen. De menschenvriend is toch zeker ook een goed zoon! —

WALSING; *na eene wijle zwijgens, tegen Eduard.*

Viel de Majoor *van Kleist* bij Kolberg? — of bij Kunersdorf?

CAROLINA.

Kan hij vallen als *Kleist*; zoo zal mij mijn vader troosten, als burger van dat land, voor 't welke *Kleist* viel!

WALSING.

Laat den Majoor verzoeken, een oogenblik hier te koomen.

CAROLINA *vertrekt.*

WALSING; *haar treurig naziende.*

Ach! zij beloofde, en ik sliep gerust!

EDU-

EDUARD.

Heeft dan alléén de krijgsman met gevaaren te worſtelen? Wie telt de menigte van gevaaren die ons alle uuren omringen, en meet ze tegen elkanderen? Majoor Randau is braaf.

WALSING.

Majoor Randau is geheel een man naar mijn hart.

EDUARD.

En de zedelijke waarde is borg voor het geluk des huwelijks.

WALSING.

Maar de guarniſoenen; de veldſlagen, en, wat nog veel meer is, het punt van eer! het punt van eer? — Deeze gifbeeker in de hand des dwaazen, welke zoo dikwijls de wijze moet leêg drinken! Waaröm moet mijn kind aan dit alles bloot ſtaan?

TIENDE TOONEEL.

EDUARD, WALSING, CAROLINA.

CAROLINA.

De Majoor zal terſtond hier zijn.

(*Zij plaatst zich een weinig agterwaards, tegen een' ſtoel leunende.*)

WALSING.

Tot zoo ver gaat alles zoo als 't behoort. Verblijdt gij u?

CAROLINA.

Ik kan naauwelijks ſtaan.

EDU-

WALSING.

Gij laat mij toch niet in het minſte ontëerd bij hem verſchijnen?

CAROLINA.

Ach! had ik kunnen voorgevoelen, wat gij lijdt! — Had ik mij beter gekend!

WALSING.

Waar is zijn bouquet? (*Het in de hand neemende.*) Ik dien hem toch eer te bewijzen.

CAROLINA.

ô Hemel!

EDUARD.

Men koomt. Hij is 't. Ik leeze in uw hart.
(*Hij vertrekt, na hij den Majoor heeft ingelaaten.*)

ELFDE TOONEEL.

WALSING, CAROLINA, RANDAU.

WALSING.

Goeden morgen, heer Majoor!

RANDAU.

Uw verjaardag, mijnheer Walſing! Verheugt ook veelen buiten uw huis. Veröorloof den wensch van een' waaren huisvriend. Gij waardeerde mij tot hiertoe; indien ik het verdiene, zoo laat mij in 't vervolg op uwe vriendſchap roemen.

WALSING.

Gij zijt een man, die mijne ganſche achting bezit. (*Met aandoening.*) Een goed man; een braaf Officier!

RAN-

RANDAU.

Heer Walsing!

WALSING; *met vuur.*

Mensch tegen zijne onderhoorigen; aangenaam, beminlijk in verkeering: een man voor wien vreedzaame grijsaarts moeten opstaan, want gij bloedde voor 't vaderland!

Hij drukt hem de hand.

RANDAU.

Daar voor beloont mij de handdruk des burgers.

WALSING; *op Carolina ziende.*

Die aan vreesselijke wonden lang en smartelijk leedt; weder genas, om nog vreesselijker te lijden.

(*Carolina zugt.*)

RANDAU.

Ik spreek ongaarne van den krijg; maar hier ben ik onder vrienden; ik zie dat uw hart aan mijne wonden denkt; en dus zeg ik u: ik leed voor rijken loon. Gewis ben ik geen jongeling: zon en kruitdamp schroeiden mijn gelaat; maakte mij ernstig; en hier aan mijn voorhoofd liet een bloedige strijd de diepe lidtekens. Het vaderlandsche meisje zal mij daarom achten! Ik heb geene goederen; lidtekens, hart en degen zijn mijn eenig kapitaal. Maar welk een burger, — ik leed voor allen! — zal mij zijne dogter weigeren, in wier bezit ik het loon des vaderlands zal eeren?

WALSING.

Ik niet! — Neen, zoo waar mijn hart bij uwen

af-

aftogt floeg; zoo waar ik voor u bad en voor mijn vaderland, en u's burgers zegen met natte oogen nazond — ik niet meer.

RANDAU; *schielijk hem bij de hand neemende.*

Hier is die dogter.

WALSING.

Zoon!... neem ze weg!

RANDAU; *zijne hand drukkende.*

CAROLINA; *aan zijnen hals.*

Vader!

WALSING.

Gods zegen over deeze twee, en eens weder zijn beschermëngel, bij Kollin en Leuthen!

RANDAU en CAROLINA; *zwak en zagt.*

Mijn vader!

WALSING.

Laat af — het is genoeg; het is genoeg!

RANDAU.

ô Gij, in allen opzigten burger en vriend! uwe handelingen leeven, in den ijver voor billijkheid en deugd, die uit u in ons overgaat, lang; lang over het graf en onze afstammelingen heên!... Mijn vader!

CAROLINA; *geknield.*

Uwen zegen!

WALSING.

In deezen man.

CAROLINA.

Uwe vergiffenis!

WAL-

WALSING.

Worde eene goede vrouw, en -- eene goede moeder!

RANDAU.

En gij hebt mij willen verwerpen?

WALSING.

Hadt het vaderland u slechts deezen vreedzaamen rok tot loon geschonken, u had ik uit allen gekoozen. Nu — gij wilde het zoo — in 's Hemels naam dan! Thans behoor ik mede tot de armée! Ik laat u alleen.

RANDAU.

Is u onze dankbaarheid te veel?

WALSING.

Ik ben mij zelv' te veel. Omhelst u; zegt u, wat uw hart u ingeeft. (*Heen gaande.*) Carolina!

(*Carolina treedt naar hem.*)

Het is nu goed! (*Hij vertrekt spoedig.*)

CAROLINA.

Blijf! ô mijn goede vader, hoor uw dankbaar kind!.. (*Zij volgt hem. De Majoor wil ook volgen.*)

TWAALFDE TOONEEL.

RANDAU, JOAN.

RANDAU.

Ik ben gelukkig! — Zij is de mijne; hij heeft toegestemd; zij is de mijne!

JOAN.

Zoo?

RANDAU.

Verheug u, eerlijke ziel! volg mij naar haar.

JOAN.

Heer Majoor!

RANDAU.

Nu?

JOAN.

Och.. thans... het is nu juist misschien geen tijd; maar —

RANDAU.

Wat toch?

JOAN.

Gij verrascht mij; zie, ik ken u; het zoude u het leven kosten. Wees op uwe hoede. De Juffer is goed, dat wil ik gelooven; maar...

RANDAU.

Nu dan?

JOAN.

Ik meen...

RANDAU.

Wat?

JOAN.

De Heer Eduard....

RANDAU.

Gij voedt te veel achterdocht.

JOAN; *levendig.*

Ik ben een getrouw kaerel, wien de eere van zijn' heer ter harte gaat; vóór een uur, toen ik de bloemen hier bragt, hadt de heer Eduard de hand van Carolina; — digt aan zijne borst. Zoo dikwijls ik hier in huis koome...

DER-

DERTIENDE TOONEEL.

RANDAU, CAROLINA. (*Joan vertrekt.*)

CAROLINA.

Waardſte Randau!

RANDAU.

Carolina!

CAROLINA.

'Er wisſelt in mij zoo veelerlei gevoel, dat mijne kracht bezwijkt! (*Zij werpt zich in een' ſtoel.*)

RANDAU.

In welk eene edele gewaarwording brengt mij uw vader! Hij is niet hier; maar, als voor zijn aangezigt, zweer ik u: hem een getrouwe zoon te zijn! Hij geeft mij het beste dat hij heeft; ik zal hem geeven, wat ik kan — mijne volle liefde.

CAROLINA; *ſchielijk opſtaande.*

Daar! neem den eerſten kusch voor deeze edele gelofte! Zorg voor den ouderdom van mijnen vader; dan geeft gij mij een ſchitterend geluk.

RANDAU.

Behoefde ik u dit eerst te belooven? Dan moest ik u ook liefde toezeggen, u, die mij mijn alles — alles zijt!

CAROLINA.

Lieve Randau! hoe gelukkig, hoe zalig ben ik! — Ach! de goede Eduard heeft 'er veel om gedaan; gij

moet hem daarvoor hartelijk omärmen, de goede man!

RANDAU.

Ja!..

CAROLINA.

Gij ſtaat zoo in gedachten, mijn waarde!

RANDAU.

Ik bemin u meer dan gij weet. Zie: hier ſtaat een man voor u, die zeer door uwe *ſexe* mishandeld is; die genoegzaam het vertrouwen op haar verloor, en zijn leven eenzaam wilde eindigen. — Gij — gij heerlijk ſchepſel! wekte weder liefde in mij op; liefde des mans — reine liefde, zoo als zij behoort te zijn. Ik verbeeld mij ſlechts één weezen met u te zijn. Dit ſterk vermogend gevoel... misbruik het nooit — ô nooit!.. Carolina, het is niet, wat de jongeling liefde noemt,... eene ontvlamming, welke bluscht, dat men haar ſpoor niet ziet! Het is een altoos hetzelfde, eenduurend vuur. Misbruik het niet!

CAROLINA.

Verdien ik wantrouwen?

RANDAU.

Geen wantrouwen!

CAROLINA.

Is mijne liefde...

RANDAU.

Gij mint mij: gij mint mij en uw' vader boven alles. Maar uw geſlacht heeft — ach! uwe jeugd... uwe luimen....

CA-

CAROLINA.

Heeft u reeds ééne bedroefd?

RANDAU.

ô, Ik ben zeer mishandeld: ik heb oprecht bemind, en ben zeer mishandeld! Carolina! daaröm ſchrikt mij alles af: ſpaar mij! liefde des mans is eene heilige vlam; men bluscht ze niet, zonder dat zij verteert!

CAROLINA.

Liefde, warme liefde ſpreekt in alle uwe woorden. Ik ben geheel gelukkig. Niet waar, Karel! mijne getrouwe liefde is in uw hart beſlo'st? Mishandelde mijn geſlacht u, ik zal het vergoeden. Maar bedroef mij niet door wantrouw; door ijverzugt!

RANDAU.

IJverzugt? — Het is dát niet! Ik weet geen' naam voor het geene ik gevoel; het is te veel, dan dat éénig woord het kunne uitdrukken. (*Nadruklijk.*) Het is de hoogſte, zuiverſte graad der liefde! — Laat ik 't aan uwe verbeelding ſchetſen: Zoo dikwijls ik aan u ſchreef, kwelde het mij, dat gedachten woorden behoefden, en deeze alleen het geringſte deel mijner tederheid konden te kennen geeven. Deeze verdeeling ſmartte mij; ik gevoelde de liefde zoo geheel, in een' zoo grooten ondeelbaaren omtrek, als een gansch weezen! Thans gevoel ik mij als één weezen met u. Hemel! — indien gij dat deeldet? Indien gij te zwak waart, om het ganſche te bevat-

ten!... (*Hij bedekt zijn gezigt, om traanen te verbergen.*) Zie, hoe de man ijlt! gevoel hoe hij mint!

CAROLINA; *teder.*

Ik ben onuitſpreeklijk gelukkig! (*eene wijle zwijgens, terwijl zij hem tederlijk aanziet.*) Bedroef mij ſlechts niet door wantrouwen!

RANDAU.

Niet dát woord! Maar gij ontvangt alle gebreken met mij. Ik toonde mij aan u ſteeds als een eerlijk man — volkomen waar! Die op echtſcheiding bedacht zijn, vertoonen zich ſchoon. Wat kiest gij?

CAROLINA.

Waarheid!

RANDAU.

Wij gaan één' weg!

CAROLINA.

En zijn één weezen!

RANDAU.

Maar — Eduard...

CAROLINA.

Is een edel mensch!...

RANDAU.

Dewijl hij jong — dewijl hij edel — dewijl...

CAROLINA.

Bekoorde u ſlechts de uitwendige zijde van uw meisje? Vergat gij dan ook dit hart te beſtudeeren, dat u — alléén behoort. (*Met waardigheid en tederheid.*) Onſchuld en deugd waren tot hiertoe mijne ge-

geleideresſen. Karel! op haare altaaren plaatſte ik uwe beeldtenis, om het eeuwig getrouw te verëeren!

RANDAU.

Engelächtig meisje! (*Zij omärmen zich.*) Voer mij bij Willem en Maria, opdat ik hen van ganſcher harte als broeder en zuster verwelkome!

Zij vertrekken arm in arm.

Einde van het eerſte bedrijf.

TWEEDE BEDRIJF.

EERSTE TOONEEL.

CHRISTIAAN; daarna JOAN.

CHRISTIAAN; *door eene zijdeur inkoomende.*

Louter gejuich en vrolijkheid! Nu; zoo veel te beter! Ik zal hier gaan zitten; eindelijk zal 'er toch wel iemand koomen, welke mij zegt, wat hier omgaat.

JOAN; *twee tafelmanden met wijn door de kamer draagende.*

CHRISTIAAN.

Hei daar! goede vriend! een woord!

JOAN; *zonder de manden neder te zetten.*

Tot uw' dienst. Wel nu?

CHRISTIAAN; *opstaande.*

Zeg mij toch, alles is hier vrolijk: wat goeds is dit huis te beurt gevallen?

JOAN.

De Majoor Randau, mijn heer, en juffer Carolina zijn aan elkanderen verloofd; ook is het de verjaardag van den ouden heer Walsing.

CHRISTIAAN.

Dan is het der moeite waardig. Een braaf paar!

JOAN.

Ja wel! (*bedenklijk*) Wanneer het slechts... hoe is 't dan... doch zijt gij niet de bediende van den heer Eduard?

CHRISTIAAN.

Dat ben ik, zoo lang ik leeve.

JOAN; *de manden nederzettende.*

Dan heb ik mijn' man. Onder ons, (*hem de hand geevende*) en kort, — want hier is men geen oogenblik zeker — waarschuw uwen heer. Ik ben geen kind meer, en een eerlijk man.

CHRISTIAAN.

Dat hoor ik hier van ieder.

JOAN; *met ijver.*

Mijnheer is de goedheid zelf; (*omziende en voorts zagter.*) maar — de heer Eduard moet het hem niet te bont maaken; anders krijgt bij mijne ziel de een of de andere nog een' kogel voor den kop.

CHRISTIAAN; *verschrikt.*

Kan 't zijn! Waaröm toch?

JOAN; *één' mand opneemende.*

Deezen morgen vroeg bragt ik van mijn' heer hier een bouquet; nu, toen zag ik 't voor den drommel wel, hoe hij haare hand zoo aan de borst drukte, en — waarschuw hem! Meer niet. Mijnheer geeft ach!

CHRISTIAAN.

Als gij een eerlijk man zijt...

JOAN; *den anderen mand opneemende.*

Dat is genoeg; meer is te veel. (*Hij vertrekt.*)

CHRISTIAAN.

Ei, ei! dat kan niet zijn! Zeker is het een eerlijk kaerel, en.... 't Kan toch wel zijn! „ Geene dan „ Sofia, Christiaan! Geene dan Sofia!" Nu, of dit waar zij, zal ik spoedig ontdekken.

TWEEDE TOONEEL.

CHRISTIAAN, EDUARD.

EDUARD; *ziet eenige rekeningen door, doch Christiaan ziende, gaat hij schielijk naar hem toe.*

Ach! mijn eerlijke Christiaan!

CHRISTIAAN.

Goeden morgen!

EDUARD.

Gij ontbrak aan mijne vreugde! Des vaders verjaardag; der dochters verlooving; dit laatſte genoegzaam mijn werk; ik word behandeld als zoon en broeder; mijn hart is geheel aan deeze waardige familie verbonden.

CHRISTIAAN.

Hier is een brief.

EDUARD.

Van den baron Werden! (*Hij leest.*) „ Lieve Edu„ ard! mijn vader is genoegzaam herſteld!" God dank! „ Gisteren hebben wij te zaamen een uur gereeden; „ de artſen hebben Karelsbad afgeraaden; derhalven „ zie ik u heden niet; maar zoo dra mijnes vaders „ gezondheid volkomen is, vlieg ik tot u. Inmid„ dels werke ik aan uw geluk. (*Hij zugt.*) Misſchien „ is 't voor u nader, dan gij denkt. Waaröm heeft „ Sofia, in zoo lang een' tijd ſlechts éénmaal een'

„ brief

„ brief van u ontvangen? Ten gelukke getuigden de „ traanen op 't papier tegen deszelfs inhoud! Vaarwèl; „ beleeft gij een goed uur — en gij zult het beleeven — „ denk dan aan uwen Karel van Werden!" — Traanen op het papier? — ô Ja, traanen! Dus denkt ze toch nog aan mij!

CHRISTIAAN.

Zoudt gij daaräan durven twijfelen?

EDUARD.

Ik moest wenschen dat zij mij vergeeten hadde; maar ik ben niet sterk genoeg.

CHRISTIAAN.

Hoe! wat.... ik weet, dat gij zoo iets in droefheid zeidet, toen gij het huis van den minister verliet; maar...

EDUARD.

Hoe dikwijls zeidet gij zelf tot mij: „ Gij maakt u, „ gij maakt Sofia ongelukkig!"

CHRISTIAAN.

Toen; maar nu!..

EDUARD.

Zij is zoo goed! goed en bloeijende! Zoude ik haar aan mij verbinden? Ik ben zonder bestemming, zonder vrienden; — ik ben arm — Kan ik haar gelukkig maaken? Ik kan geene vrouw gelukkig maaken. De hemel zal mij vergeeven, dat ik 't waagde mijn oog op haar te slaan! Indien Sofia mij niet heeft vergeeten, zoo ben ik de moordenaar van haare rust.

CHRIS-

CHRISTIAAN.

Gij hebt ſlechts éénmaal aan haar geſchreeven?

EDUARD.

Slechts éénmaal. (*Met eene ſlaauwe ſtem.*) Ik bad haar, mij te willen vergeeten! (*Hij werpt zich in een' ſtoel.*)

CHRISTIAAN; *bedenklijk.*

Gij hebt dus alle hoop opgegeeven, om ooit door Sofia gelukkig te zijn?

EDUARD; *met een' diepen zucht.*

Moest ik niet?

CHRISTIAAN; *ter zijde; half overluid.*

Joan! Joan!

EDUARD; *nog in droefheid.*

Ik verſtaa u niet.

CHRISTIAAN; *achterhoudend.*

Ik dacht... dat men dikwijls kon dwaalen. — Vergun mij éene vraag; — Hoe ſtaat gij met den Majoor?

EDUARD; *onverſchillig.*

Goed!

CHRISTIAAN; *één ſtap terug doende.*

Zoo van harten goed?

EDUARD; *opmerkzaam.*

Ik ben het, die den tegenzin des vaders voor dit huwlijk heb overwonnen. — Maar wat hebben...

CHRISTIAAN; *eenvouwig, van hem afgekeerd.*

Dus — Gij hebt dit huwlijk gemaakt?

EDUARD.

Op zekere wijze... ja!

CHRISTIAAN; *hem aanziende.*

En gij wilt Sofia toch niet trouwen, als...?

EDUARD.

Zwijg daar van — als! — De hemel ziet mijn hart.

CHRISTIAAN; *geheel van hem gaande.*

Nu, nu — recht zoo!

EDUARD.

Lieve Christiaan! Wat deert u?

CHRISTIAAN; *hem teederlijk aanziende.*

Wat mij deert?... wat mij deert?... Begrijpt gij mij dan niet?

EDUARD; *verwonderd.*

Neen!

CHRISTIAAN.

Nu, hou dan mijne wijze van doen ten goede! (*Zijne hand vattende.*) Lieve, jonge heer! wees toch voorzigtig! (*angstig*) Om 's Hemels wil: zeer voorzigtig, — en dankbaar tegen uwen weldoener! Houdt toch vooral steeds uwen pligt voor oogen. (*Op bescheidene wijze met zijn' vinger waarschuwende.*) Ach! heer Eduard!

EDUARD; *met edele verwondering, in den toon van een zuiver geweeten.*

Een treurige, waarschuwende, zoo mij voorkomt, zelfs berispende toon? (*Hij neemt Christiaan bij de hand.*)

CHRIS-

CHRISTIAAN; *het gezigt afgewend.*

Stoor u daar niet aan. (*Terwijl hij hem de hand drukt.*) Wees alleen goed! ik blijf tot den avond in de ſtad: zoo u iets mogt overkomen (*hem weemoedig aanziende*) iets gevaarlijks, meen ik,... zoo... ach, laat mij in vrijheid! (*Hij maakt zich los*)

EDUARD; *hem willende volgen, komt Maria.*

DERDE TOONEEL.

EDUARD, MARIA.

MARIA; *zich buigende.*

Lieve heer Eduard! ik heb eene gewigtige zaak, wilt gij mij wel behulpzaam zijn?

EDUARD.

Zeer gaarne.

MARIA.

De Majoor heeft mij eenige allerliefſte boeken geſchonken. Ik wenschte hem ook eens te verraſſen. Ik en mijne zuster hebben onderling onze portraits geruild. Carolina heeft het mijne, ik het haare. Nu wilde ik den Majoor het portrait van Carolina ſchenken.

EDUARD.

Uw voorneemen is zeer verplichtende.

MARIA; *verlegen.*

Maar nog heden.

EDU-

EDUARD.

Gewis!

MARIA; *het portrait beziende.*

Als het ſlechts reeds ingevat ware!

EDUARD.

Ja, zoo!

MARIA.

Ik dacht bij voorbeeld; (*aarzelend*) „ de Majoor ſnuift." Dewijl ik 't nu zoo gaarne deezen dag nog wilde geeven.... (*dringende*) Als gij mij uwe doos eens overdeedt?...

EDUARD.

Met alle blijdſchap!

MARIA.

Dewijl dezelve toch een binnenrand heeft voor een portrait, dacht ik...

EDUARD.

Hier is zij.

MARIA.

O Gij zijt zeer goed!

EDUARD.

Het portrait zal paſſen.

MARIA.

Hier is het. Ziet gij, het past. Mag ik 't nu laten invatten?

EDUARD.

Ik zal 't zelf doen. 't Is ſpoedig verricht.

MARIA; *zich buigende.*

Zal ik 't ſchielijk hebben?

EDUARD.

Binnen een kwartier uurs zal ik de doos in uwe kamer brengen.

MARIA.

Ó, Hoe verheugd zal die goede Majoor zijn! — De doos is zoo eenvouwig, als ik ze wenschte. (*Zich buigende.*) Ik ben uwe ſchuldenaresſe... doch... ik zal iets tot een gedachtenis voor u borduuren en — (*hem goedhartig aanziende*) indien gij vrolijker wilt zijn, zoo zal ik het recht fraai maaken.

EDUARD; *haar met dankbaarheid aanziende.*

Dat zal ik!

MARIA; *terugkoomende, ernſtig.*

Maar niet zóodanig, als gij doet, als gij met mijn vader wandelt; de oogen vol traanen (*getroffen*) en dan nog lagchen! (*weekhartig*) zóó niet.

EDUARD; *diep getroffen.*

Neen, recht van harten vrolijk! zoo opgeruimd (*haare hand neemende*) als men onder zulke lieve menſchen zijn moet.

MARIA.

Vergeet het niet! (*Zij tracht haar innerlijk gevoel te verbergen.*) Ik wilde u gaarne vrolijk zien.

EDUARD.

Ik zal het niet vergeeten.

MA-

MARIA.

Eer geen aandenken!

EDUARD; *zagt.*

Eer geen aandenken.

MARIA; *spoedig weg gaande.*

Vergeet het niet!

VIERDE TOONEEL.

EDUARD; *alleen, haar naziende.*

Welk eene hartelijke goedwilligheid! (*Hij zet zich, om de doos gereed te maaken.*) Geheel en al de beeldtenis van mijne goede zuster!

VIJFDE TOONEEL.

EDUARD, WILLEM.

WILLEM.

Zie daar! mijne zusters verſieren zich; men kookt en braadt; Gij hier! en (*nader komende*) gij knutſelt? — Ei — tot tijdverdrijf? bezwaarlijk? Dus uit mismoedigheid? (*zugtende*) Ha, dan mogt ik ook wel zoo iets doen.

EDUARD.

Gij legt het verkeerd uit. 't Is werk voor Maria; een preſent voor den Majoor.

WILLEM.

Ik heb, bij gelegenheid van deeze verbindtenis,

met genoegen ontdekt, dat mijn vader zonderlinge begrippen even zoo ligt laat vaaren als hij ze aanneemt. Ik zag tevens nog iets — thans met zekerheid, — dat mij krenkte; (*met aandoening*) thans diep, zeer diep ſmart! En (*met een' diepen zucht*) doch, als ik het recht overweeg, moet mij deeze ſmart eindelijk zeer gerust maaken.

EDUARD; *de doos op tafel zettende.*

Een raadzel!

WILLEM.

Mijn vader bemint mij niet.

EDUARD.

Willem!

WILLEM.

Mij niet — en Maria niet.

EDUARD; *verſchrikt.*

Is het mooglijk?

WILLEM.

Denk aan het geſprek, gelijk ik 'er eeuwig aan zal denken.

EDUARD.

Woorden, die de ſmart uitperſte.

WILLEM.

Zij kwamen uit het hart.

EDUARD.

De toorn ſcheen dezelven waarheid te geeven.

WILLEM.

„ Ik heb geene kinderen meer!" — Zoo ſprak hij! Veel-

Veellicht kunnen wij overigen voor hem dat niet zijn. Wij hebben — bijzonder ik — misschien zoo iets afstootende. Dat Carolina zelf aan allen voorrecht gansch onschuldig is, beklaag ik: derhalven moet zoo iets zijn en voorbij gaan. (*weemoedig*) Als een voortreffijk man, gelijk mijn vader, eenen pligt, aan welken allen het zelfde deel hebben, in groote en kleine deelen verdeelt. Het zij zoo! (*zich een traan afwischende.*) Dat ik zoon ben, getuigt mij mijn hart — dat ik geen aangenaame zoon ben, is noch mijn oogmerk noch mijn werk.

EDUARD.

Wist de goede man, dat zijne woorden uw hart zoo zeer deeden!

WILLEM.

Nu kort en vast besloten. Ik blijf niet langer in mijn's vaders fabriek. Ik zie de waereld, gaa mijnen weg, en laat ons dan afwagten, wat moed en vlijt van mij maaken! — Dit gebeurt eens, over korten of langen tijd — derhalven, hou u wel, Eduard!

EDUARD.

Willem!

WILLEM.

Waar gij mij eens ontmoet, daar woont een oude vriend.

EDUARD.

Gij zijt toch slechts in een' kwaaden luim, Willem!

WILLEM; *ernſtig het hoofd ſchuddende.*

Hou inmiddels goeden moed. Zoo mijn vader Maria eens te veel mogt vergeeten, ſpreek dan voor het kind. Zij is goed. Het liefſte wilde ik, dat ze u eens behaagde! Zoo ondertusſchen de zee eens met mij te doen kreege, of koomt mij iemand te naa; ik het kwalijk neem, en hij mij weg zende, waar men niemand meer te naa koomt, wees gij dan mijn erfgenaam. Dit is mijn wil. (*Hij wil hem omärmen.*)

EDUARD.

Neen! voor uw vertrouwen, voor uwe liefde tot mij — wilde ik u gaarne omhelzen — maar den kusch neeme ik niet aan! Beloof mij, als een eerlijk man, dat ik dán eerst uwen affcheidskusch ontvange, als gij indedaad op reis gaat.

WILLEM; *nadenkende.*

Tot zóó lang zegt gij niets aan mijn' vader.

EDUARD.

Niets — als ik uw affcheid ontvange, wanneer gij reist.

WILLEM; *getroffen.*

Het hadt zóó niet moeten zijn!

EDUARD.

Wanneer gij reist?

WILLEM; *hem beſchouwende.*

Ik ben toch bepaald.

EDUARD.

Wanneer gij reist!.. Hoe?

WIL-

WILLEM.

Ja.

EDUARD; *hem de hand biedende.*

Zijt gij een man?

WILLEM; *in zijne hand ſlaande.*

Van eer!

EDUARD.

Goed!

ZESDE TOONEEL.

EDUARD, WILLEM, RANDAU.

EDUARD.

Heer Majoor! de eerſte oogenblikken van uw geluk, hield ik voor te edel....

RANDAU; *tegen hem buigende. Tot Willem.*

Ik dacht de dames hier te vinden.

WILLEM.

Huiſelijke bezigheden. Opſchik...

EDUARD.

De beste wensch, die....

RANDAU; *verſtrooid.*

Opſchik! hoe komt dat?

WILLEM.

Verloving!

RANDAU.

Ha! dan moest ik (*op zich ziende*) doch waartoe? 't geen aan de gedaante mangelt, wordt door opſchik ſlechts in 't valſche licht geplaatst.

WILLEM; *aangedaan.*

Gij komt in een' flechten luim hier!

RANDAU.

Uit een gezelfchap, daar ik, als bruidegom, het doel van 't vernuft zijn moest. (*Met een' vlugtigen blik op Eduard.*) Meenig een deedt mij zeer!

WILLEM.

Heer Eduard zeide u ftraks....

RANDAU; *zeer beleefd, tegen Eduard.*

Wat is 'er van uwen dienst?

EDUARD.

Wegens 't geene ik wilde zeggen, bezinne ik mij, dat het voor u den wensch van een' vreemden is.

RANDAU.

Gij hebt veel tot mijnen echt gedaan, zegt Carolina. Hartlijk dank! Ik wensch, dat gij iets goeds zult hebben geftigt.

EDUARD.

Twijfelt gij daaräan, heer Majoor?

RANDAU.

Niet om de waereld! (*nadruklijk*) het zoude te laat zijn!

WILLEM.

Ik zal mijne zuster zeggen, dat zij nog wat toeve. Gij zijt in een' luim, welke het meisje niet kan verheugen, dat zich voor u, en alleen voor u verfiert.

ZEVENDE TOONEEL.

EDUARD, RANDAU.

RANDAU; *bij zich zelven.*

Voor mij? — Zij verfieren zich voor allen.

EDUARD.

Billijk; alleen niet voor zommigen.

RANDAU; *fchielijk.*

Gij zijt jaloersch.

EDUARD.

Daartoe heb ik geen recht.

RANDAU.

Zeer gelukkig! ô Zeer gelukkig! *(bij hem gaande)* en echter zwaarmoedig?

EDUARD.

Lieve heer Majoor! wie is het zomtijds niet?

RANDAU.

Gij lijdt?... Liefde; heete, innerlijke liefde verteert u?

EDUARD; *zugtende.*

Noodlot!

RANDAU.

Zoo hartgrievende?

EDUARD.

Dikwerf vergeet ik 't, door de goedheid deezer familie; draage zonder morren, en wenfche hijgende dat alles haast moge uit zijn!

RANDAU; *zijne hand grijpende.*

Gij mint niet?

EDUARD.

Ach!

RANDAU; *met deelneeming.*

Gij mint ongelukkig?

EDUARD; *met de oogen ten hemel.*

Zeer!

RANDAU; *hem los laatende.*

Wie ongelukkig mint — vóór den echt, dien schenkt ieder ééne traan! Maar — die nu in den echt ongelukkig mint — in den echt — ô! dien ware het beter, nooit gebooren te zijn!

EDUARD; *sterk.*

Dat gevoele ik!

RANDAU; *met waardigheid.*

Wél u! (*tederer.*) U — en uwe vriendin! (*na eene poos zwijgens, treedt hij ijllings bij hem.*) Zeg mij, bemint gij een meisje, dat door uwe liefde in 't ongeluk gestort wordt?

EDUARD; *buiten zich zelven.*

Gij noemt mijn ongeluk!

RANDAU; *na eenig zwijgen.*

Steeds dieper in 't ongeluk, hoe tederer gij haar mindet?

EDUARD; *met traanen.*

Ik ongelukkige!

RAN-

RANDAU.

De beminde van uwen vriend?

EDUARD; *zich 't gezigt bedekkende.*

Heer Majoor!

RANDAU.

Wanneer zijne huisselijke rust gestoord, de rust van uw geweeten verbannen, en....

EDUARD.

Ik ben meester van mijne hartstocht!

RANDAU; *hem sterk aanziende.*

Eduard! —

EDUARD.

Ik heb geweigerd — en verkwijne!

RANDAU; *in 't vuur van erkentelijkheid.*

Zoo heele de Hemel uwe wonden en zegene u! Hij laate elke.... hm — wat wil ik... vergeef... ik wilde eigenlijk van u spreeken. — Goede man! Veellicht vindt gij in de vriendschap, wat u de liefde ontzeide! Zie mij als uwen vriend aan.

EDUARD.

Hoe zoude de verdorrende struik naast deezen krachtigen stam zich vertoonen?

RANDAU; *met vuur.*

Zie mij als uwen vriend aan!

EDUARD.

'Er is eene ontevredenheid in mij, die alle menschen van mij verjaagt.

RANDAU.

Gij berooft u-zelven de rust.

EDUARD.

Arbeid, leezen, muſiek, en ſchilderen, (*bij 't laatſte woord erinnert hij zich aan de doos, neemt ze voorzichtig weg, en ſteekt ze met verlegenheid in zijn' zak*) helpen mij veel vergeeten.

RANDAU; *ras.*

Met uw verlof!

EDUARD; *lagcht en houdt de hand op zijn' zak.*

Heer Majoor! ik durf niet!

RANDAU.

'Er was een portrait van eene vrouw op het dekzel. (*Koel.*) Gij durft niet?

EDUARD.

Niet, zonder eene onbeleefdheid tegen een beminlijk meisje. (*Eene wijle zwijgens, en terug treedende.*)

RANDAU; *in den hoogſten toorn.*

Heer Eduard! dat ik.... dat... (*zich herſtellende*) hm!

EDUARD; *opmerkzaam.*

Wat deert u?

RANDAU; *ziet hem een poos aan, en wrijft de handen.*

Ik was in gezelſchap... in een dienſtvaardig, vriendlijk, verdrietig gezelſchap...

EDU-

EDUARD.

Dit ongenoegen ontſtond zoo ſchielijk, dat ik moet vreezen...

RANDAU; *met gedwongene gerustheid.*

Ik zie derhalven de doos niet?

EDUARD; *verlegen.*

Niet wél! (*zich bezinnende*) indien ondertusſchen...! (*Hij wil ze den Majoor toonen.*)

RANDAU; *weêrhoudt ſchielijk zijn' arm.*

Neen, neen! (*in gemelde richting.*) Het is beter, dat ik ze niet zie — juist om dat mijn ongenoegen dikwijls ijllings koomt! — Eéne bede, heer Eduard, zult gij mij toch niet weigeren?

EDUARD.

Wat mij mooglijk is.

RANDAU: *ſchielijk en ſchertſend.*

Op mijn woord, het betreft de doos niet! Onderſchrijf gij nochtans, als getuige, mijne verloving.

EDUARD.

Deeze eere koomt veellicht een' ander nader toe.

RANDAU.

Niemand nader dan u.

EDUARD.

Mij?

RANDAU.

Dewijl gij genoegzaam deeze echtverbindtenis geſtigt hebt. (*Met bitteren ernst.*) Gij zult hooren, wat ik mijne bruid beloove, en, (*met nadruk.*) wat zij mij belooft.

AGTSTE TOONEEL.

EDUARD, RANDAU, WILLEM.

WILLEM.

Mijne zuster wacht u.

RANDAU; *zich buigende.*

Thans niet. — Daarna. (*Peinzende.*) Deez' middag of — (*ſchertſend*) ter verloving; of aan tafel? (*hevig*) Ondertuſſchen, heer Eduard!...

EDUARD; *met waardigheid.*

Heer Majoor! thans zie ik, dat wij ons ſchielijk en omſtandig moeten ſpreeken; en wat mij betreft, zoo bid ik 'er om.

RANDAU; *trots.*

't Kan zijn! (*koel.*) Indedaad, ik geloove 'er is iets meerder tuſſchen ons! (*Hij meet hem met een' edelen blik, en vertrekt.*)

EDUARD; *in zich zelven.*

Mijn goede Christiaan! nu begrijp ik u.

WILLEM; *die den Majoor de halve lengte van de kamer naging, en hem agter na zag, blijft ſtaan; en zegt, met de hoogſte verwondering.*

Wat was dat?

EDUARD; *koel en donker.*

Mijn noodlot!

WIL-

WILLEM; *bij hem gaande.*

Ik verſtaa u niet!

EDUARD; *als vóóren.*

Mijn noodlot! Ik ken zijnen wenk!

WILLEM; *ſterk.*

Indien de Majoor, het zij waaröm het wil, u ſlechts met één woord te naa koomt....

EDUARD.

In den Majoor zie ik het werktuig van een hooger hand. Hij kan niet verder dan hij mag. Laat de vergelding heerſchen. Ik zal verduuren.

WILLEM.

Wat heet dit?

EDUARD.

Neen, neen! geene lucht bij 't vuur! — Ondertuſſchen (*hem de doos geevende*) geef dit aan Maria. Het behoort haar, en ik kan ze haar thans niet brengen.

WILLEM; *ſteekt de doos bij zich, en beſchouwt hem treurig.*

EDUARD.

Lieve Willem! Laat ons van elkanderen gaan.

WILLEM; *langzaam en treurig.*

Indien gij 't begeert. (*Hij gaat.*)

EDUARD.

Eén woord! (*Willem koomt terug.*) Wij verlieten elkanderen zóó niet goed. — Misſchien heb ik u ongerust gemaakt — zonder reden. Vergeef 't mij.

WIL-

WILLEM.

'Er moet toch een ſterk vóórgevoel in u zijn?

EDUARD.

Het zij zoo! Voorgevoelens zijn droomen van een' kranken.

WILLEM.

De Majoor was hevig — gij zelf — het is vrugteloos dat gij 't wilt verbergen. Gij zijt diep zwaarmoedig.

EDUARD.

Ja, maar het is eene gevaarlijke ziekte, en ik zal daarvan geneezen. Zwaarmoedigheid verlamt alle vermogens der ziele, en is dikwijls ſlechts eene trotschheid, een waan, die onze zwakheden moet bedekken. — Afwenden, volharden, onwankelbaar op kracht van boven bouwen; dat is de les van uw' vader; en ik zal ze beöefenen!

WILLEM.

Indien gij mij ſlechts meldet...

EDUARD.

Ja, ik zegge u, de moed tot mijnen pligt geeft mij rust! Zie den zegen van de lesſen uwes vaders; zij zijn zagt, wéldaadig — gelijk de regen voor een dor veld! — Uw vader? — ô Willem! — wees braaf — wees braaf — wees een braave zoon! — (*Beſchouwt hem met innerlijke aandoening.*) Laat ons nu van elkanderen gaan: dat was een goede wensch!

WILLEM; *vleijende.*

Ik gaa — en gij blijft *zoon* in dit huis?

EDUARD.

Wanneer gij reist; vergeet dát niet!

WILLEM.

Gij blijft *zoon* in dit huis?

EDUARD.

Kan ik aan uwen pligt voldoen?

WILLEM.

Van vrienden niet geacht, en niet bemind van mijn' vader! Zoo laat mij in de waereld gaan, en zoeken wat ik hier niet vinde. (*Hij vertrekt.*)

EDUARD.

Gij zult blijven, edele ziel!

NEGENDE TOONEEL.

EDUARD, WALSING.

WALSING.

Ik liet u lang wachten.

EDUARD.

Mijnheer!

WALSING.

En nochtans vergeefs! Lieve Eduard! ik wilde heden voor u zorgen. Gij hebt groote talenten, groote bekwaamheden. Ik was op een' ruimer kring van werkzaamheid voor u bedacht. Uw ka-

pi-

pitaal beter aangelegd dan hier, zoude u vreedzaamer met u-zelven maaken; eergierigheid uwen moed aanwakkeren; gelijk aanzien en roem om ver en veel te werken, den jongen man eene nieuwe veêrkracht pleegen te geeven. Zoo hadt de preſident mij reeds lang zekere hoop gegeeven; dan, heden was hij onbuigzaam ſtijfhoofdig. Nu is weder dit niet en dat niet! „ Een vreemdeling! en nu moet men eerst aan hooger plaats beproeven, en..." Het zij zoo! Ik heb nog andere verbindtenisſen.

EDUARD; *dringende.*

Niet van u af, waardſte heer Walſing! Niet uit uwe oogen. Waaröm wil mij mijn leermeester verſtooten?

WALSING.

Geenszins leermeester. Een man die dikwerf zelf viel, en daaröm goed kan waarſchuwen. — Verſtooten? Lieve heer Eduard, neen! U in uw element brengen. U niet werktuiglijk getallen laaten ſchrijven...

EDUARD.

Ik was in dat element; dan ik bevond 'er mij niet wél in. Ach! als zij, die de eergierigheid verteert, die op de hoogte blinken, die ſteeds hooger klimmen... als die zoo eerlijk waren van te belijden: dat zij de wéltevredenheid en blijdſchap eenen god offeren, die bij ieder offer een nieuw begeert; — dat altoos het rusteloos oog aan klippen hangt; — ieder oo-

oogenblik door vrees van te vallen vervuld worde; — hier verzoeking; — dáár kabaal; — hier mismoedigheid; — overäl beletzelen om goed te doen. — Valschheid en bedrog, vermomde arglistigheid, werwaards men 't oog wende; — voetängels, waar men zijne schreden zette..... Lieve heer Walsing! op den middenweg goeds te bewerken, ô dáár laat eergierigheid den bloeisem der vreugde niet verwelken; dáár knaagt geen worm aan het uitbottend knopje der deugd!.. Wij zouden blijder jeugd en gelukkiger vaders hebben, wanneer niemand hooger wilde klimmen, dan het perk 't welk het lot hem gezet heeft!

WALSING; *hem verheugd de hand toereikende.*

Uwe hand. Zóó heb ik u gewenscht! (*Met een onderzoekend oog.*) Gij verlangt dus naar geenen anderen, geenen hoogeren kring van werkzaamheid, dan waarin gij u thans bevindt?

EDUARD.

Neen, Heer Walsing!

WALSING.

Bedenk u wel! Geen ander dan de eenvormige voortzetting mijner fabriek?

EDUARD.

Neen; nooit! Zij is met huisselijke blijdschap verbonden. Eene nuttige werkzaamheid geeft derzelve verscheidenheid. De bloem, die in 't verborgen bloeit, bloeit meerëndeels het schoonste.

WALSING.

Het is derhalven dóórdachte overtuiging, dat gij bij mij wilt blijven?

EDUARD; *ongezogt als aan zijnen arm hangende.*

Bij u blijven; uwe vreugde met u deelen, over honderden waaken, die gij brood geeft; en 't geene gij mij geeft, met bezigheid kruiden.

WALSING; *aangedaan, de handen op zijne ſchouderen leggende.*

Ook deeze krans op mijnen verjaardag?.. ô Eduard! hij zal bloeijen!. Eduard! hij zal mijn' ouderdom kracht geeven! (*Na eene wijle zwijgens.*) Ik ben u reeds zóó veel ſchuldig. Onder uwe handen bloeit mijn voordeel, en mijne kinderen worden door u rijk.

EDUARD.

Heer Walſing!

WALSING.

Het aantal mijner werklieden is verdubbeld, zints gij bij mij zijt. Ik heb meerder commisſiën dan ik gereed kan maaken. Wien ben ik dit verſchuldigd, dan de modellen, welken uw ſmaak uitvindt? Naauwlijks zaagt gij de handwerklijke bereiding mijner koleuren, wanneer uwe kennis in de ſcheikunst.....

EDUARD.

ô Mijn weldoener!..

WALSING.

Schooner, echter, onkostbaarer zijn onze goederen!

ren! Naauwelijks wist gij van waar ik mijne ruwe producten ontving...

EDUARD.

Gij verhoogt...

WALSING.

Neen, waarlijk niet! — Zelfs mijne kinderen werden betere menschen in uwen omgang. Eduard! ik ware zoo gaarne met blijdschap en uitsteekendheid tot u gekoomen, want ik beminne u zoo zeer als mijnen éénigen zoon.

EDUARD.

Mijn vader!

WALSING.

Voor u in 't bijzonder wenschte ik heden vader te zijn. Ik ben voor alle mijne kinderen op eene vreugde bedacht geweest; zoude ik 'er dan geene voor u vinden?

EDUARD.

Ach! indien ik ooit bij zulk eene taal van 't hart niet kinderlijk gevoele, zoo ontbreeke het mij eeuwig aan vrede!

WALSING.

Hm... Gij tast mij zeldsaam aan. — Gij! gij maakt dat ik den tijd vóóruit springe. Liet ge u wel ooit door een' blik in uw aanstaand lot leiden?

EDUARD.

Ach!

WALSING.

Hoe ik het zie! Alles hier in huis mint u. Mijne goede Maria brengt mij niets uit uwe werkkamer, of zij verhaalt mij, wat gij verricht. Dikwijls beschrijft zij

mij, hoe gij in u-zelven verzonken zijt, zoo hartlijk, dat ik schier weene. — Die veele traanen-vlekken in 't grootboek heeft zij mij verklaart: zagt lag ik 'er mijne hand op, en dacht: Hemel! geef hem, wat zijn hart nodig heeft! — Zij ontvouwde uwe goede hoedanigheden vaak voor mij, en ik berispte haar niet. Ik verblijde mij over de onschuldige toegenegenheid mijner kinderen. Onlangs, toen ik over 't aanstaande lot mijner Maria dacht.. zeide ik tot mij-zelven: „ de man ouder dan de vrouw verzekert het geluk „ des levens'. En, terwijl ik uwe hand drukke, denke ik het recht van harten. — Of gij nu uw lot gezien hebt... beslisse de Hemel! —

TIENDE TOONEEL.

EDUARD; *alleen.*

Hemel! gij hebt beslist. (*Ten hoogsten treurig.*) Sofia! Sofia! Droevenis om u tot aan het graf. (*overdenkende.*) Maria! zoo ik hier voor uw hart te veel was? — (*eenige oogenblikken zwijgens.*) Naar 't land! dáár kan ik voor Walsing en Maria arbeiden. Zoo kan ik des daags nuttig zijn en verwerven; 's avonds loont mij de vrugt daarvan; ik bid voor Sofia, voor mijne moeder, voor Walsing en Maria; — voor allen, die ik beminne! — Het gerucht vliegt over de aarde weg, zonder mij te vinden; en achter het avondrood wenkt mij vriendlijk de engel mijner volëinding! (*Hij vertrekt.*)

Einde van het tweede bedrijf.

DER-

DERDE BEDRIJF.

EERSTE TOONEEL.

WILLEM, BEDIENDE.

WILLEM.

In dit vertrek, hier?

BEDIENDE.

Zoo zeide de heer Walsing.

WILLEM.

Ik moet nog ééns, en zeer noodzaaklijk uitgaan; zeg het mijn' vader daarna, als ik weder kom.

BEDIENDE.

Verschoon mij, ik heb volstrekt bevel, zoo dra gij zoudt koomen...

WILLEM.

Nu, goed!

TWEEDE TOONEEL.

WILLEM, MARIA, daarna CAROLINA.

MARIA.

Zijt gij ook hier?

WILLEM.

Weet gij niet, wat wij hier moeten verrichten?

MARIA.

Neen.

WILLEM.

Was mijn vader achterhoudend?

MARIA.

Gansch niet; eenigszins verleegen.

WILLEM.

Verleegen? Ik hoop niet....

(CAROLINA *verſchijnt.*)

WILLEM.

Zeg mij, Carolina! Is 'er iemand vreemds bij mijn' vader geweest?

CAROLINA.

Niemand.

WILLEM.

Waaröm of hij mij — ons alle drie hier hebbe doen koomen?

CAROLINA.

Ik dacht het van u te hooren.

DERDE TOONEEL.

WILLEM, MARIA, CAROLINA, WALSING.

WALSING; *bij 't inkoomen.*

Dat ons niemand ſtoore, voor ik terug koom. — Zijt gij daar? Gij óók, lieve Willem? Wij moeten een oogenblik bij elkanderen zijn, daaröm liet ik u hier koomen... Mijne kinderen! — Mijne drie lieve kinderen! heden is de dag van Carolina's verlooving; ik houde mij verzekerd, dat gij u daaröver van harten verheugt.

(Wil-

(Willem *omärmt Carolina minzaam*; Maria *heeft haare hand.* Walfing *'t oog op Willem en Maria werpende.*)

En nochtans is mijne blijdſchap....

WILLEM; *getroffen.*

Mijn vader!

WALSING.

Eduard, deeze goede, edele man, wierp mij voor: „ dat ik u allen niet even zeer beminde; mijnen Willem niet als mijne Carolina; mijne Maria niet als „ mijne Carolina." En dáár klaagt immers juist een zugt van mijn' zoon het zelfde?

WILLEM; *beſcheiden.*

Verdriet — geene klagt!

WALSING.

Hoort mij aan. Ik zal mij veräntwoorden. Oordeelt mij goed en kinderlijk. Carolina verlaat mijn huis — Willem! wie weet werwaarts uw talent u zal voeren? — Maria! hoe lang zult gij nog bij mij blijven? Allengs ſpoedt de tijd onzer ſcheiding aan.

MARIA; *als naar hem dringende.*

Nooit, vader! nooit; nooit!

WALSING.

Weent niet: beproeft uwen vader. Mijne liefde is een kapitaal, waaräan alle drie een gelijk aandeel hebben; dat u alle drie behoort; hieröm ben ik u daarvan rekenſchap ſchuldig. Mijne kinderen! over wie van u heb ik mij niet verheugd? — Met wie van u heb ik niet geleeden? — Lieve kinderen! ſchat het

hart eenes vaders naar geene woorden! — Wie uwer heeft mijne traanen geteld, mijne gebeden gehoord? — Is de ſchijn tegen mij — ik kan u daar tegen niets geeven, dan mijn woord! Maar gij waart ſteeds getuigen van mijne handelingen. — Boven ons is aller Vader! En dus betuige ik op mijn woord, ik bemin u alle drie, de een als de ander! — Kinderen! — op deeze waarheid zal ik eens in uwe armen den geest geeven, — ik bemin u de een als de ander!

WILLEM.

Ô Laat dan mijn hart u... (*Zij willen allen zijne knieën omärmen*)

WALSING.

Toeft, toeft!

WILLEM.

Neen, ik kan niet meer.

WALSING.

Toeft, toeft! — Ik noemde haar, mijne eerstgeboorene, mijne liefſte dogter. In Eduards handen, ſprak ik, beveele ik mijne jaaren. — Vergeef mij, Willem! vergeef mij, Maria! — kinderen! kinderen! als gij vader, en gij moeders waart... het kind, dat in gevaar is, is, voor dat oogenblik, het liefſte! — Het is waarheid, háár zeide ik alles; háár noemde ik dikwijls mijn liefſte kind; met háár ging ik meer dan met u om; op háár viel mijn oog het eerſte! — Nu bidde ik u, neemt de zaak gelijk zij is, en houdt mij aan mijn woord, als een eerlijk man. Zij konde mij het

het eerſte nuttig weezen; zij verſtaat gedeeltelijk mijne bezigheid; (*tegen Willem.*) u verwijderden leeruuren; (*tegen Maria.*) u jaaren van mij. Nu ziet, zoo verrichtte de gewoonte, dat geene, waaraan mijn hart niet dacht; maar heeft deeze gewoonte u gehinderd, Willem! Maria! zoo vergeeft het mij: wie dwaalt niet? — Vergeet de feil, en gelooft, zoo waar ik vreugde aan mijne kinderen hoope te beleeven, dat ik u alle drie even zeer bemin!

WILLEM, CAROLINA, MARIA; *hem omärmende.*

Ô Mijn vader!

WALSING.

Alle drie te gelijk! — gelooft gij mijn woord?

WILLEM.

Ô Hemel! (*Hij treedt ter zijde en weent.*)

MARIA.

Ik kan geheel niets ſpreeken.

WALSING.

't Geene ik misſchien in een pijnlijk uur gezegd heb — het bedroeft mij; Willem! Maria! kunt gij het geheel vergeeten?

WILLEM.

Carolina! Maria! laat ons onzen vader nog eens omhelzen... met zulk een gevoel gebeurde het nooit!

WALSING.

Alle drie gelijk!

MARIA.

Eeuwig! eeuwig!

WILLEM.

Werwaarts mij het lot ook voere....

WALSING.

Herinnert u daaraan: uw vader liet de zon niet ondergaan aleer hij met zijne kinderen verzoend was. En waar een misverstand tusschen u is, of onder uwe goede vrienden, zoo draagt het niet den nacht dóór in uw hart!

WILLEM.

Nu laat dan ook mijne fout....

WALSING; *goedig.*

Niets meer, Willem!

WILLEM.

Ik bid, ik bid, dat gij mij hoort.

WALSING.

Hebt gij mij in uw hart misdaan; zoo laat liefde, volle liefde voor mij derwaarts dringen, waar het misverstand was. — Neen! geene ontroeringen, mijne kinderen! Gij zijt verligt — ik ben 't ook — onze hartenslaan rasser; een goed voorneemen en vreugde zij onze dank! Blijdschap, mijne kinderen! ik kan u blijdschap geeven. Zij betreft onzen Eduard.

WILLEM.

Dank zij den Hemel!

WALSING.

Reeds lang ben ik in onderhandeling met zijne goede moeder. Zij zal ons bezoeken.

WILLEM.

Ach! is dat zeker?

WALSING.

Zij liet mij lang in onzekerheid: dan gaf zij mij hoop; en eindelijk ontving ik een' brief, dat zij agt uuren van hier overnacht, en deezen avond ten vijf uuren zal hier zijn.

CAROLINA.

Dat is heerlijk!

WILLEM.

Eerlijke Eduard!

MARIA.

Ach!

WALSING.

Kinderen! het ſtrengſte ſtilzwijgen! Bederft mijne blijdſchap niet.

MARIA.

Neen, wij moeten niets laaten blijken.

WILLEM.

Volſtrekt niet.

CAROLINA.

Zal zij niet in de groene kamer logeeren?

WALSING.

Gewis!

MARIA.

Ik mag het vertrek gereed maaken, niet waar?

WALSING.

Als gij wilt.

MA-

MARIA; *terwijl zij ſchielijk vertrekt.*

Gij zult zien, dat ik niets zal vergeeten.

WALSING.

Maria! — één woord! — Kinderen! ik verheug mij u zoo vriendſchaplijk en onderling wél te zien! — Ach! bemint ſteeds de gastvrijheid. Zij ſchonk mij mijne beste uuren; mijn' besten zegen! Zonder den vreemdeling, dien ik innam, deezen lieven Eduard, welke nu voor ons zoon en broeder is — zonder hem ware heden misſchien voor altoos de grond tot een misverſtand onder eene goede familie gelegd. Haat de praalgeſchappen der beſchaafde waereld, en beoefend de huisdeugd onzer vaderen: — gastvrijheid. Zij geeft verkwikking en vreugd, en uw gast geeft u een deel van zijn hart. Gaat nu. (*Maria vertrekt.*) Gaa gij ook, mijn zoon! Ik heb nog iets aan Carolina te vraagen.

VIERDE TOONEEL.

CAROLINA, WALSING.

WALSING.

Geene leſſen, mijn kind! voor den ſtand en de pligten, die gij zult aanvaarden. Wat gij niet reeds zijt, zoudt gij toch bezwaarlijk nog worden! — Eén vraag: men zegt mij, dat de Major jaloersch zij?

CAROLINA; *lugtig.*

Hij is 't genoegzaam.

WAL-

WALSING; *ernſtig.*

Dat hoore ik ongaarne.

CAROLINA; *ontſchuldigende.*

Maar hij is...

WALSING; *met den vinger wijzende.*

Als hij zich daarmede pijnigt!...

CAROLINA.

Deeze jaloersheid is bij hem — ja dit kan ik zeggen — de taal der liefde in andere uitdrukkingen. De hoogſte graad der liefde! Bezorgdheid, om de vreugde nog reiner te gevoelen.

WALSING.

Eenige ijdelheid, en veele liefde, mijn kind! Zoo u ondertusſchen zijne — zijne zoort zal ik het noemen, — lastig mogt worden; zoo treê te rug; treê liever onder het ceremoniëel te rug.

CAROLINA.

Hemel! wie kan....

WALSING; *nadenkende.*

Men heeft mij in de daad zeer bezorgd gemaakt; liever eenige opſpraak, dan eeuwig ongeluk! Voor 't overige twijfele ik niet aan u. Gij hebt het voorbeeld uwer moeder, volg hetzelve, en gij zult zegen hebben!

VIJFDE TOONEEL.

CAROLINA; *alleen.*

Zijne hevigheid veröntrust mij niet, maar zijn uit-

uitblijven. Hij was daar; peinzend, driftig, verward; en ging zonder mij te zien. Doch waartoe deeze onrust? — Ik bemin mijnen pligt en mijnen Karel. Ik zal recht toe en open handelen. Ach! daar is hij!

ZESDE TOONEEL.

CAROLINA, RANDAU.

RANDAU; *bij 't inkoomen blijvende ſtaan.*

Wie?

CAROLINA.

Gij!

RANDAU.

Ik? — Waaröm verblijdt mij die toon? wierd ik verwacht?

CAROLINA.

Gewis, lieve Karel! gij wierdt met ongeduld verwacht; maar niet dit donker voorkoomen, niet deeze mismoedigheid. Nochtans, een beminnelijke gast kan lastig gezelſchap mede brengen; maar zij zijn ook om zijnen wille wélkoom.

RANDAU.

Carolina!

CAROLINA; *vriendelijk en los.*

Maar dat lastig gezelſchap zende ik weg, en houde mijnen lieven gast alléén.

RANDAU.

Laat dat ſchertzen! Ik moet ernſtig met u ſpreeken, Carolina!

CA-

CAROLINA.

Moet gij eerst moeilijk zijn, eer gij goed wordt?

RANDAU.

Bij den hemel! 'er is eene traan in uw oog!

CAROLINA.

Zie ze niet — zoo — zij is weg. Zoude het een lagchje zijn, dat u behaagde?

RANDAU; *haar willende omärmen, herſtelt zich, en treedt ijllings te rug.*

Wie, wie ſtaat mij borg, dat het geen luim is?

CAROLINA; *ontzet.*

Karel!

RANDAU.

Aan u lieden is niets caracter — alles is luim. Goedheid, tederheid, droefheid, vrolijkheid — in welke geſtalte gij ook verſchijnt — zelfs uwe liefde is luim.....

CAROLINA; *teder en met ſmart.*

Karel! Karel!

RANDAU.

Vervuld met het gif der zugt tot behaagen; en deeze ſpreekt in elke ademhaaling als in 't oog. Uwe ſpraak .. wie breekt zij 't hart niet?

CAROLINA.

Gij wildet mij ernſtige woorden zeggen; (*zij zet zich om haare traanen te verbergen*) het is geſchied!

RAN-

RANDAU.

Lagch, ween, geef mijn hart hoop, ruk haar weêr neder, en maak 'er zoo een eind van, als u dat geeft, wat gij zoekt.

CAROLINA; *moedig en vertrouwlijk.*

Dus kan uwe Carolina deeze herſenſchim niet van u jaagen?

RANDAU; *verſtoord.*

Herſenſchim? herſenſchim? ſpot der waereld; bittere ſpot!

CAROLINA.

Spot?

RANDAU.

Dat ik niet zie, als gij. —

CAROLINA; *angſtig.*

Wat?

RANDAU.

Als gij. Maak mij gansch ellendig, of genees mij. Hoe trachtte gij nooit Eduard te behaagen!

CAROLINA; *zagt, doch met waardigheid.*

Randau! dat is te veel. Ik mogt verwagten dat de omgang met en kennis van mijn hart u daarvan zeker overtuigd hadden....

RANDAU; *bitterlijk.*

Dat Carolina wist, wat gekrenkte eer voor eenen man van eer is?

CAROLINA.

Heer Major! ik ſchat den man van eer, boven alles; doch niet meer dan mijne eigene eere, die hij belediget.

ZEVENDE TOONEEL.

CAROLINA, RANDAU, EDUARD.

EDUARD.

Verſchoon mij, dat ik...

(*Carolina blijft boven ſtaan, Eduard in 't midden met het gezigt naar beiden gekeerd; Randau voor aan op 't tooneel.*)

RANDAU.

In de daad. gij verhindert...

EDUARD.

Om op eeuwig te verëénigen. 'Er ligt mij veel aan gelegen, om met u te ſpreeken.

RANDAU.

Zoo veel gij wilt. (*Hij wil vertrekken.*)

EDUARD.

Ja met u, heer Major! Ik zal voorzeker trachten, om hier niet te veel te zijn.

CAROLINA; *bezorgd en nader koomende.*

Heer Eduard!

RANDAU.

Ha! Als gij zoo billijk dacht —

EDUARD.

Wil ik mijn doel bereiken...

RANDAU.

Nog nader dan reeds plaats heeft?

EDUARD.

Dan moet ik niet in uwen toon antwoorden?

RANDAU.

Wat is uw oogmerk?

EDUARD.

Deezer familie zoo nuttig te zijn, als ik kan.

RANDAU.

Mijne welſpreekendheid zal in allen opzigte kort zijn.

EDUARD.

Heer Major! ik heb moed voor mijnen pligt.

RANDAU.

Laat ons dan ter zaake koomen.

EDUARD.

Zonder elkanderen wegens vermoedingen te beledigen.

RANDAU; *tot Carolina.*

Voor één oogenblik!

CAROLINA; *beiden opmerklijk aanziende, keert zij zich met de grooſte tederheid naar den Major.*

Ach, Randau! Randau! waaröm moest ik voor u dierbaar worden! (*Zij vertrekt.*)

RANDAU; *haar naziende.*

Zoo?

ÄGTSTE TOONEEL.

RANDAU, EDUARD.

RANDAU.

Wat noemt gij — indien ik het vraagen mag — moed voor uwen pligt?

EDUARD.

Mijne tegenwoordigheid hier!

RANDAU.

Daardoor bewerkt gij?...

EDUARD.

Uwe rust.

RANDAU.

Kunt gij misschien iets meer voor u doen spreeken, dan verzekeringen?

EDUARD.

Uw eigen denkbeeld van mijn caracter.

RANDAU.

Dit klinkt vertrouwende! maar — ware dit ook zoo — leidt het ter zaak?

EDUARD.

Rechtstreeks. Het is even onmooglijk, dat gij ooit eene coquette hadt kunnen beminnen?...

RANDAU.

Waaröm niet? Beminnenswaardige eigenschappen dringen zich zoo digt aan snoodheden, dat, wie de

eenen wil bevechten, de beſtrijder der anderen ſchijnt. Dit maakt alle mannen tot twijfeläars, tot tijrannen, of ten kinderſpot.

EDUARD.

Is Carolina.... doch mijn lof zoude u kunnen mishaagen, maar voor den Medeminnaar is de Major reeds te lang officier geweest! —

RANDAU.

Medeminnaar? — ô Neen! maar — de fijne gedraagingen zijn meerëndeels de vreeslijkſten!

EDUARD.

Indien niets dan mijne verwijdering u rust kan geeven, zoo zal ik nog heden dit huis verlaaten! Maar, zoo ik nu ook voor altoos van alle rust der aarde ſcheidde?

RANDAU; *na eenige overweeging.*

Ik zal gaan — de heer Walſing heeft u nodig.

EDUARD.

Moet het dan zóó zijn — Gij of ik?.. Zoon of vriend?.. Geluk of dood?..

RANDAU.

Overtuig mijn verſtand.

EDUARD.

Ik ken geene ééne beſchuldiging.

RANDAU.

Het algemeen gerucht — de bittere ſchertſerijen der officiers, — het gezin, dat dagelijks ziet, hoe mijne rust ondermijnd wordt.

EDU-

EDUARD.

Wanneer zulke zaaken zoodanig op u werken? Heer Major! geene echt in de waereld!...

RANDAU.

Echt — en rust; maar ver van hier; dan blijft het!

EDUARD.

Nu goed; ik zal u overtuigen. Ik had, wel is waar, om Carolina een duurzaam geluk te verschaffen, het gaarne zonder toedoen van buiten gewild; doch dat is...

RANDAU.

Wat, wat weent gij?

EDUARD.

Ik belijdde u heden, dat ik bemin.

RANDAU.

En dat gij ongelukkig mint...

EDUARD.

Dat is...

RANDAU.

Dat gij de beminde van uwen vriend mint?

EDUARD.

Heer Major!

RANDAU.

Dat, hoe meerder gij haar mint, het meisje zoo veel te ongelukkiger is? hoe?

EDUARD.

Ik sprak waarheid, zonder toen uwe gedachten te raaden. Thans verzekere ik u, bij alles wat heilig is, ik bemin ongelukkig, en ver van hier!

RANDAU.

Waar? — Wie? —

EDUARD.

Heer Major!

RANDAU.

Halfbewijs is vermoeding: het een geldt zoo veel als de andere. Genees mij geheel.

EDUARD.

Ik zal.

RANDAU.

Op het woord van een' man?

EDUARD.

Nog heden.

RANDAU.

Waaröm thans niet?

EDUARD.

Ik moet denken, dat alleen ſchriftelijke getuigen bij u gelden.

RANDAU.

Wanneer?

EDUARD.

Gij zult ze vinden.

RANDAU.

Vóór de verlooving?

EDUARD.

Vóór de verlooving!

RANDAU.

Eduard! ik zal voor uwe trouw zorgen; voor uwe geliefde zorgen!

EDU-

EDUARD.

Beſtendigheid kan het lot mij ſlechts met traanen beloonen. Beſtendigheid is ſtraf mijner vermetelheid. Nochtans is die deugd mij zoo heilig!

RANDAU.

Indien gij wankelt!..

EDUARD.

ô! Nooit kan Sofia de mijne worden! Maar haar geest zweeft óm mij; ik doe alles voor haar, alles met haar! Zij vergroot mijne krachten; verëdelt mijn geheel weezen!

RANDAU.

Indien gij ooit wankelt.. dan wreek ik de misleidde.

EDUARD.

Zijt gij bevredigd?

RANDAU.

Ik wenschte het gaarn te zijn: maar die doos?

EDUARD.

Hebt gij ze nog niet?

RANDAU.

Neen!

EDUARD.

Gij zult ze ontvangen (*lagchende*) en met een'kusch vergelden.

RANDAU.

Kan ik u gerust aanzien?

EDUARD.

Vrolijk!

RANDAU.

Overtuigd?

EDUARD.

Volkomen!

RANDAU.

Dan ben ik gerust — goed! Ja, als dat zoo is. Uwe bewijzen en de doos — De doos vooräll'! — Nu goed; tot zoo lang ben ik, op uw woord gerust. (*openhartig*) Ik ben u zeer verpligt, heer Eduard!

EDUARD.

Durf ik mij vleijen, dat ik den toorn van een' edel' man, met achting voor zijn hart behandeld, en mij ter beproeving openlijk aangeboden hebbe?

RANDAU.

'Er was veel achtingwaardig in uwe handelwijs; ik erkenne het zonder zwaarigheid. (*Hij buigt zich, insgelijks Eduard; terwijl de laatſte gaat, volgt hij hem, en zegt met innerlijk gevoel.*) Indien gij edel mint, zoo beloone u de Hemel met alle de blijdſchap van trouwe liefde!

EDUARD; *na eenig zwijgen, in den toon van zagte zwaarmoedigheid.*

Heer Major! — ik heb op de aarde geene blijdſchap meer, dan de lenigende handdruk der getrouwe vriendſchap.

NEGENDE TOONEEL.

RANDAU; *alleen.*

Zoo veel beminnelijks, en Carolina zoude niets voor hem.... (*Hij gaat heen en weder.*) Sterk u, in uwe eigenliefde en worde een gelukkige dwaas! (*Nadenkende*) Zijne openhartigheid — zoo veel moed — en nochtans mij trachten te overtuigen?

TIENDE TOONEEL.

RANDAU; MARIA.

MARIA.

Heer Major! zijt gij opgeruimd?

RANDAU.

Waaröm, lieve kleine?

MARIA.

'Er wagt een geluk op u!

RANDAU; *verſtrooid.*

Dwaallicht, goede Maria!

MARIA.

Wat zegt gij?

RANDAU; *haare hand drukkende.*

Dus, een geluk?

MARIA.

De boeken, welke gij mij ſchonkt, geeven mij veele blijdſchap. Ik wil u ook blijdſchap ſchenken. Gij moet iets tot mijne gedachtenis draagen.

RANDAU.

Gij zijt hartelijk goed, lieve!...

MARIA.

Ik zeg u vooruit, het is van geene waarde! Maar, wat wedden wij — gij zult u toch verheugen?

RANDAU; *goedhartig.*

Voorzeker zal ik mij verheugen.

MARIA.

Ja, want gij hebt dát nog niet, wat ik u geeven zal. (*Zij haalt geheim en loos de doos ten voorschijn, en bedekt dezelve nog met haar voorschoot; voorts legt zij dezelve ras, met haare hand bedekt, in de zijne; gaat eenige treden terug, en zegt:*) Daar!

RANDAU; *verbleekt.*

Gewis, ik had het nog niet!

MARIA; *vrolijk.*

Niet waar?

RANDAU.

En ontvang het nog even ten rechten tijde!

MARIA.

Zijt gij boos?

RANDAU; *uitbarstende.*

Zoo zag ik toch recht!

MARIA.

Heer Major!...

RANDAU.

Het zal mij overtuigen, — ik zoude vrolijk zijn — het met eenen kusch vergelden — op het woord des mans —

mans — ik zoude vrolijk zijn? — Ha, spot! — dat zal u duur worden! vreeslijk duur!

MARIA; *verschrikt.*

Hemel!

RANDAU; *schielijk.*

Dat is de beeldtenis uwer zuster, niet waar, lieve Maria?

MARIA.

Ja.

RANDAU.

Zij gelijkt heerlijk! Heeft heer Eduard dezelve niet geschilderd?

MARIA.

Ja, toen wij op 't land waren.

RANDAU.

Ha, ha! zeg mij — en nu zal ik zien, hoe gij bestaat — niet waar? Heer Eduard heeft u die doos gegeeven? niet waar, kleine?

MARIA.

Ja, want ik smeekte 'er hem om.

RANDAU.

Natuurlijk! natuurlijk! natuurlijk! (*eensslags in een' gestrengen, ernstigen toon uitbarstende.*) Maria! zijt gij tot dit werk misbruikt, of gebruikt?

MARIA.

Ach, mijnheer! wat mishaagt u dan zoo zeer?

RANDAU; *woedend verbijtende.*

De doos, kind! de doos! — zij mishaagt mij vreeslijk!

MA-

MARIA; *treurig.*

Ach! ik had geene hétere.

RANDAU; *tusschen bitterheid en traanen.*

Zoo veel onschuld in toon en oog — een toon, die zoo rechtstreeks het hart raakt — en nochtans bedrieglijk! — Gaa, mijn kind! zeg hen, die u zonden, de Major Randau ware voor 't minste een beleefder trek waardig geweest, dan deeze afgesleeten pots. (*Hij vertrekt.*)

MARIA; *hem lang nagezien hebbende, droogt haare oogen.*

Ach! ik gaf ze hem zoo gaarne.

ELFDE TOONEEL.

MARIA, WILLEM.

WILLEM; *gelaarsd en in een' overrok.*

Wat is 'er te doen, Maria? wat deert u?

MARIA.

Och! het gaat mij altoos zóó!

WILLEM.

Spreek, goed meisje! ik ben bekommerd, als gij bedroefd zijt, gij moet blijde dagen hebben; want gij zijt een goed kind.

MARIA.

Zie slechts: ik gaf den Major eene doos, zulk eene dagelijksche doos; en toen was zij hem niet goed genoeg.

WIL-

WILLEM.

Gij dwaalt; dat kan niet zijn.

MARIA.

Neen, ik heb zeker gelijk. „ Ik ware wel een „ beleefder trek waardig geweest." zeide hij.

WILLEM.

Grilligheid! Laat dat zoo zijn.

MARIA; *droevig.*

Als ik zoo iets doe, waar bij ik van liefde wel wilde weenen, dan verblijdt zich niemand. (*zij weent.*) Niemand bekommert zich over mij.

WILLEM; *haar omhelzende.*

Nu, nu; ik heb u zeer lief; recht lief; denk daaraan, denk aan mij!

MARIA; *teder.*

Hoe zoude ik u konnen vergeeten! (*naïf*) en dan zie ik u immers altoos!

WILLEM.

Gij hebt gelijk! (*Hij kusscht haar.*) Eduard koomt; laat ons alleen.

TWAALFDE TOONEEL.

WILLEM, EDUARD.

EDUARD.

Ik dacht uwen vader hier te vinden.

WILLEM.

Ik vond u in uwe kamer niet. Waar zijt gij geweest?

EDU-

EDUARD.

Lieve Willem! — uw vader gaf mij uitzicht, door Maria eens zijn zoon te weezen.

WILLEM; *verrukt.*

Eduard!

EDUARD.

Ik heb andere geloften! — laat ons niet naarvorschen, waaröm de dingen zoo geordend zijn, dat ik voor deezen wensch moet weigeren? Onderwerping en pligt — dat is mijn weg!

WILLEM; *neêrgeslagen.*

Gij bedroeft mij. Ik dacht aan 't toekoomende, en verblijde mij 'er over, onder u beiden, als ik dan eens te rug kwame, van vertrouwelijk over de stormen des levens te spreeken!

EDUARD.

Zeg uw' vader dat de reden waaröm ik hem hier zogt, deeze is, — dat ik op zijn landgoed wensch te gaan. De hierzijnde bezigheden zal ik daar verrichten. Maria en ik zijn dan gescheiden — de indruk gaat verlooren, en — gij zult toch vertrouwelijk over de stormen des levens met mij spreeken.

WILLEM.

Wij waren dan broeders geweest!

EDUARD.

Onmooglijk meerder dan wij zijn. Ik waardeere u zoo hoog! — wij zijn onderling verbonden, om nooit gescheiden te worden!

WIL-

WILLEM.

In de waereld — te rug — en dan verder niet geſcheiden.

EDUARD.

In de waereld? als gij nu dien heeten dorst geſtild hebt, hoe veel gelukkiger zult gij zijn? Overäl het zelfde. Hartstogten, eigenliefde, en ſchattingen voor dwaasheid en ijdelheid. — Weinig booswigten; nog minder deugdzaamen; veele zwakken. — De nuttigſte mensch is overäl de gelukkigſte in inwendige waarde! Bevrediging? — rust? alleen in den kring van ſtille huisſelijke deugden!

WILLEM.

Maar, hoe zal ik hier, waar...

EDUARD.

Gij zoekt — en het is voor uwe voeten.

WILLEM; *gevoelig.*

Ondervinding leert alleen waare wijsheid.

EDUARD.

De ondervinding van uwe vrienden is voor u een openbaare ſchat: gebruik dien.

WILLEM.

Waereldkennis; eigen ondervinding; zonder dezelve ben ik een dood boek. Eduard! worde niet toornig. Ach, het is ſterker dan ik. Dikwijls dunkt mij, dat mij mijn lot van verre bergen af derwaarts roepe. Zie, het is bijzonder: de toon van den posthoorn is voor duizenden een koude, afkeerige klank;

voor

voor mij is hij melodij, welke mij overmeestert. Bij deeze toonen kookt mijn bloed; klinken zij van verre mij in 't oor, zoo ſchilderen zij mij die dingen, wier genot ik hier betreur, dat knaagend verlangen mij verteert!

EDUARD.

Hoor dien toon in verre landen, daar gedenktekenen van vreemde grootheid ook niet de geſchiedenisſen uwer jeugd melden — ſlechts een lang, treurig: *zij waren!* Hoor hem dáár, en hij zal uw hart met eene zucht naar den vaderlijken grond beſtormen!

WILLEM; *warm.*

Dan vliege ik terug. Eduard! als ik zoo eensſlags weder onder uw oog trede? (*verrukkende*) als ik zoo te midden van uwen arbeid u verraſſen zal, u omhelze! — en — uwe blijdſchap! — Het zoude een heerlijk oogenblik zijn, niet waar? (*gedwongen helder*) Laat 'er ons niet meer van ſpreeken. (*Hij omhelst hem.*) Het ſtemt ons te treurig. Namiddag.. (*ongerust*) Namiddag zullen wij 'er van ſpreeken, (*Hem bij de hand neemende*) en tot zoo lang (*zijne ſtem wankelt*) denk billijk van mij! (*Heen gaande.*)

EDUARD.

Willem!

(*Hij toont zich gedwongen vrolijk, als of hij te rug kwame.*)

Gij gaat immers oprecht met mij te werk?

WILLEM; *zijne ſpraak begeeft hem.*

Hoe zoo?

EDU-

EDUARD.

Gij hebt mij omhelsd? Dat was immers de afscheidskusch niet?

WILLEM; *hem om den hals vallende.*

Hij is het!

EDUARD.

Ô Hemel!

WILLEM.

Ik moet, ik moet!

EDUARD; *verbaasd staande.*

Moet gij?

WILLEM; *openhartig; doch met eene zagte stem.*

Ja!

EDUARD.

Op den verloovingdag uwer zuster?

WILLEM.

Groote blijdschap helpe mijn' vader geringen kommer verdraagen!

EDUARD.

Geringe kommer? — Willem! wat weeten wij, hoe vaders gevoelen?

WILLEM.

Scheiding van hen, die wij beminnen, uit wijsheid, is eene manlijke daad!

EDUARD.

Zonder afscheid! zonder zegen! — Als hij eens krank wierde?.. hij kan sterven!

WILLEM; *half overluid.*

Gij denkt....

EDUARD.

Ach! het is vreeslijk, als een vader van verdriet over zijn kind ſterft!

WILLEM.

Eduard!

EDUARD.

Het laat een gevoel achter, dat nooit verôudert; bij arbeid en blijdſchap, aan 't graf en in den arm des vriends;.... overäl knaagt deeze worm; en ontferming ontvlugt dat hart, 't welk de dood des vaders was. (*Willem werpt zich krachteloos op de leuning eenes ſtoels.*) Gij zwijgt?.. Verſchriklijk zwijgen? (*Hij richt zich op.*) Derhalven, gij reist? (*Doet een ſtap of vier en blijft voor Eduard ſtaan*) gij ſcheidt? (*zagt*) midden uit de huislijke vreugde des ouden vaders?...

WILLEM.

Om niet aan nieuwe bewijzen zijner liefde tot den verraader....

EDUARD.

Om niet getroffen te worden?

WILLEM.

Gij ziet, dat deeze drift mij woedend pijnigt!

EDUARD.

Zonder plan? zonder beſtemming? — Zulk een goed vader, en zijn oog ziet u niet ſcheiden? — zonder zegen?... Nu, zoo gaa! woel onder menſchen, die alle waarden der ziel hebben verzwolgen,... bewonder paleizen,... trek over bergen en dalen,...

gij vindt geenen vrede! — Willem! de ſchoonheid der natuur lagcht niet voor hem, dien zugten vervolgen, met wien de zegen des vaders niet gaat!

WILLEM.

Houde op,... om 's Hemels wil! —

EDUARD.

Uw oog weidde zich in monarchen pragt,... dóór-reis de Indiën,.. geniet haar geheel, deeze ſchoone, pragtige waereld! — Ach! hoe dikwijls zult gij u dáár te rug wenſchen, waar u eene wandeling met uwen vader en uwe zusters eene reis door de waereld ſcheen; waar gij met een ſchuldeloos oog tot door de wolken kondet dringen, en onder 't avondgezang der vogelen kondet bidden. — ó Willem! Laat ik u geweeten redden! ontvlugt geene zaligheden, welken u verwachten!

WILLEM; *op- en nedergaande.*

Gij hebt mijn hart verſcheurd! maar (*ſtrak voor zich ſtaarende*) indien ik ook nu nog wilde?... (*ſterk*) Ik moet weg!

EDUARD.

Waaröm?

WILLEM; *met nedergeſlagen oogen.*

Ik... ik.... (*Hij neemt zijne hand, zonder hem aan te zien.*) Verächt mij niet... Ik hield mijne reis.... ik gevoelde het ſtrafbaare niet.... (*met de hoogſte ſmart*) Ach!...

EDUARD.

Spreek uit!

WILLEM; *zijn gezigt bedekkende.*

Ik was zonder geld. (*Hij hadt reeds zijne hand in den zak van zijn vest — thans haalt hij 'er, talmende, twee rollen met geld uit.*) En, dewijl....

EDUARD.

Geef het te rug!

WILLEM.

Hoe kan ik!

EDUARD.

Geef het te rug! om 's Hemels wil, geef het te rug! — Blijf! — geef het te rug!

WILLEM; *in wanhoop.*

Gij raadt mij mijne ſchande aan!

EDUARD.

Ik omärme uwe knieën.... ik druk ze vast tegen mijn hart.... geef mij rust.... geef mij nog éénmaal de vreugde des levens weder! — Ik zal u nog in den dood zegenen... Willem!.. ik zal mij gansch veranderen; ik zal vrolijk zijn; ik zal alleen voor u leeven!.. Ik zal — zie... ô zie... (*opſpringende*) Het is meerder dan ik, wat uit mij ſpreekt! Als uw geſchenk zal ik het eeuwig eeren; — geef het geld te rug, en laat het mijn werk zijn, dat uw leven vrij van eene zonde zij, die uw' vader moordt! —

WILLEM; *biedt hem de beide rollen gelds.*

Daar!

EDU-

EDUARD; *verbaasd.*

Willem!

WILLEM; *geeft ze hem, afgewend, en zegt weemoedig.*

Verſtoot mij niet!

EDUARD.

ô Hemel! (*hem omärmende*) Neen, ik verdien deeze verrukking niet! Ik verdien de leniging niet, die de Voorzienigheid in mijn hart giet! ——

WILLEM; *bedwelmd.*

Geef het geld aan mijn' vader; meldt hem mijn vergrijp; (*hij weent*) en mijn berouw. Zeg hem... dat ik..... (*de traanen verſtikken zijne woorden*) dat ik nooit.... nooit! ô Verſchaf mij zijne vergiffenis; ik zal ze verdienen — en u zegene de Almagt!

EDUARD.

Willem!.. het is een gevallene, die u opbeurt;.. een diep gevallene!.. Gij zijt gered! — ô, Als ſlechts één regel in 't boek der vergelding daardoor is uitgewischt,... hoe rijk.. hoe zalig ben ik!.... Geef mij thans uwen kusch! (*Zij omärmen zich.*) Willem! laat ons den Hemel danken; wij volgden ons hart; ons loont het geweeten! (*Zij vertrekken arm in arm.*)

Einde van het derde bedrijf.

VIERDE BEDRIJF.

EERSTE TOONEEL.

WALSING, KANTOORBEDIENDE.

De KANTOORBEDIENDE *gaat naar het kabinet; en terwijl hij het openen wil komen* WALSING *'er uit.*

WALSING.

Ik heb u met ongeduld verwacht.

KANTOORBEDIENDE.

Ik ben opgehouden.

WALSING.

Hebt gij goede waaren voor mij uitgezogt?

KANTOORBEDIENDE; *hem een kistjen geevende.*

Hier!

WALSING; *het openende.*

Die ringen zijn schoon.

KANTOORBEDIENDE.

Voornamenlijk, deeze.

WALSING; *denzelven, als kenner, beschouwende.*

Juist — de steenen zijn hoog en schoon van water. Doch hij is te kostbaar. Ik zie het altoos ongaarne, wanneer de bruids- en bruidegoms-geschenken van hand tot hand gaan; moeder en dochter hooger opzien en geen einde aan de bewondering is. (*Hij heeft intusschen anderen beschouwd.*) De hovaardij trekt zoo menig jong paar sommen uit de handen, van welken ze

hun

hun beſtaan behoorden te hebben; en ondermijnt huiſelijke gelukzaligheid. — Deeze is goed; zeer goed!

KANTOORBEDIENDE.

Gij kunt hem voor omtrent dertig rijksdaalders meer, dan uwe bepaaling was, hebben.

WALSING; *den ring nogmaals beziende.*

Ja, deeze moet het zijn. Ik heb reden voor deeze uitzondering. De Major moet in de waarde zien, dat ik hem hoogächt en bemin. Ik houde hem, ſluit den koop; de juwelier kan het van den post afhouden, welke voor de laatſte goederen vervalbaar is.

KANTOORBEDIENDE; *gaat beſluiteloos en blijft aan de deur ſtaan.*

Zeer wel.

WALSING.

Doe zoo.

KANTOORBEDIENDE.

Mijnheer Walſing!

WALSING.

Nu?

KANTOORBEDIENDE.

Ik zeide hem reeds, dat de betaaling der laatſte goederen, die hij van ons ontving, tegen den ring....

WALSING.

Was hij misſchien daarmede niet te vreden?

KANTOORBEDIENDE.

Ja. Maar — de jonge heer Walſing, heeft vóór drie dagen, de ſom van hem ingevorderd.

WALSING.

Die..... ja... volkoomen recht! — Ik beval hem zulks .. wegens.. hm! — hoe mij dat huwlijk reeds het hoofd vol maakt! .. ik wijze eene som aan, die ik reeds ontving . die.. die ik zelf bij mij heb. (*Hij toont hem de rollen.*)

KANTOORBEDIENDE.

Ik zal derhalven nu..

WALSING.

Neem het van het geld, dat tot bouwen bepaald was. Dit is voor iets anders beſtemd; en bouwen, zullen wij op een ander jaar.

KANTOORBEDIENDE.

Ik zal ijllings alles bezorgen.

WALSING.

Doe het. Nog eens: geef toch vooral naauwkeurig acht, geduurende de drukte in mijn huis. — Ik ben vader, en heb te veel belang bij den gewigtigen ſtap. Gij zaagt zoo even hoe verſtrooid ik ben.

KANTOORBEDIENDE.

Ik zal mijne opmerkzaamheid verdubbelen.

TWEEDE TOONEEL.

WALSING; *alleen.*

Dus mijn verjaardag? op den vroegen morgen traanen om één kind, en thans ſchaamrood over het andere! Hij heeft van harten berouw, zegt Eduard — ik zal hem dan voor eeuwig tot mijn' vriend maaken. Ik zal.... DER-

DERDE TOONEEL.

WALSING, WILLEM.

WILLEM; *genoegzaam beevende.*

Gij hebt...

WALSING.

Ja, ja; ik wilde u ſpreeken: goed, dat gij koomt.

WILLEM.

Zijt gij bedaard?

WALSING.

Ja, mijn zoon!

WILLEM.

Wél hem, die u vreugde veröorzaakte!

WALSING.

Een vriend, dien ik voor verlooren hield, — keert heden voor eeuwig tot mij weder.

WILLEM; *bewoogen.*

Ach! de wederkeerende...

WALSING.

Zoekt open armen; — hij vindt ze.

WILLEM; *valt in de uitgeſtrekte armen zijnes vaders.*

WALSING; *na eenig zwijgen.*

Mij is eene ſom toegevallen, die ik in allen opzigten als gewonnen acht.

WILLEM; *ter zijde.*

„ Ô Hemel!"

WALSING.

Ik verzamel alleen voor u, daaröm wil ik ook niets, zonder uw weeten, gebruiken.

WILLEM.

Gij moet mij haaten — ach! ik zag het vooruit.

WALSING.

Driftig mensch! voor u wil ik het gebruiken. Gij zult de waereld zien. Wij zullen te saamen reizen. Maria zal ons verzellen.

WILLEM.

Vader! gij veröotmoedigd mij dieper, dan...

WALSING.

Ik heb op reis gelegenheid, om nieuwe verbindtenissen voor onzen handel te sluiten; en alle onze bezigheden alhier bezorgt heer Eduard. (*Hem op den schouder slaande, met een' tederen toon.*) Dit alles is zijne uitvinding, en daartoe bood hij zich aan, op dat gij de waereld zoudet zien.

WILLEM.

Ik kan 't niet langer uithouden; deeze zagte toon; uw vriendelijk oog; uw hart!... Ik verfoei mij!

WALSING; *biedt hem de hand.*

Mijn zoon!

WILLEM.

Zelfs de wederkeering behoort mij niet; ik was hard; alle verdienste behoort aan Eduard. Ik ben niet omgekeerd, tot hij mij — welk een hart sprak uit

dit hem! — Vader! uw' dood moest hij mij noemen, voor dat mijn hart brak. Gij kunt mij niet vergeeven...

WALSING; *weemoedig.*

Willem!

WILLEM.

Schaamrood te moeten worden, voor hem, wien ik het leven verschuldigd ben... ô dat is hard!

WALSING.

Hoor mij. 't Geen ik bespaarde, stelt mij in staat om uw' wensch te vervullen; dat ik mijne gezondheid in acht nam, vergunt mij nu, om mijn' eenigen zoon zelf in de waereld te voeren.

WILLEM.

Verfmaadt mijn berouw niet. — De Hemel weet; het is zoo hartlijk!

WALSING; *met de grootste hartlijkheid.*

Ik vergeef u, als Carolina; dewijl ik u bemin, als Carolina.

WILLEM.

Neen, neen; het is niet mooglijk! geen vader zoude ooit gekrenkt worden, indien kinderen in staat waren om te begrijpen, hoe vaders gevoelen! (*Hij omhelst hem; hoort iemand koomen, en vertrekt.*)

VIERDE TOONEEL.

WALSING, CAROLINA, MARIA, RANDAU.

WALSING.

Gij zult niet te rug gaan. Kom hier! hier was een

een hartelijk gesprek tusschen vader en zoon; het eindigde met roode oogen.

RANDAU.

Traanen zijn mij niet vreemd — en thans... daar mijn hart zoo getroffen is.

WALSING.

Om welke reden?

CAROLINA.

Om zijne zielziekte.

RANDAU.

Zoo toegeeflijk noemt Carolina eene neiging, welke ik voor een' man als gij...

WALSING.

Ha! gij meldt mijne zorg. Voorzeker, lieve zoon! bij den gevoeligen of droefgeestigen had ik dat gebrek eer verwacht, dan bij den dapperen Major Randau.

RANDAU.

Misleid,.. opgeofferd, — langduurige eenzaamheid, opgehoopte waarschijnlijkheid daarënboven! ach! ik heb mij aan Carolina gansch ontdekt, en zij...

CAROLINA.

Mijn arme Karel verdient toegeevendheid.

WALSING.

Gij ziet, dat zij jegens u niets veronächtzaamd heeft.

RANDAU.

Mijne Carolina is een zeldzaam meisje.

WALSING.

Gij zijt dus genęezen?

MARIA; *half overluid.*

Tot hoe lang!

RANDAU; *na eenig zwijgen.*

Ik wilde wel om mij zelven zugten, — zoo beschaamd, — maar indien gij wist, hoe de schijn — waarschuwingen mijner vrienden, ... de spot van anderen.. spot? — geen man van eer verdraagt spot? maar....

WALSING.

Openbaare lastering mag hij verächten.

RANDAU.

Eer is de ziel van onzen stand. Ik mag zelfs ook haare buitenzijde niet laaten hoonen.

WALSING.

Het *point d'honneur!* Ja, ja — het *point d' honneur!* — Zie, Carolina! daaröm gaf ik mijnen zegen met traanen!

RANDAU.

Ik verstaa u. Gij vreest, meerder vaderlijke angst dan liefde voor mij te hebben? Maar hoe edel ik mijne Carolina beminne, hoe ik als man en zoon zoo veel meer zijn zal dan ik beloof....

WALSING.

Daar voor is mij uw hart ten borge! En, derhalven, lieve zoon! wenschte ik u dan, tot ons aller heil, iets meerder zelfvertrouwen. Carolina! toevallen schijnen hier, helaas, onvermijdlijk; maar gedraag u zoodanig dat gij moogt eisschen, dat het eigenzinnige

van

van toeneemende jaaren in geen tijrannij moge verbasteren.

RANDAU.

Ik zal mijn geweeten behoeden, beste vader!

WALSING.

Wat heeft u dan voor 't tegenwoordige veränderd?

RANDAU.

Het voorwerp mijner onrust. Eduard zelf.

WALSING.

Voor hem had ik willen borg blijven.

RANDAU.

Het gesprek met hem heeft mijne ziel ontroerd! — Van zijne geschiedenis heb ik slechts een gedeelte gehoord; voorts, hoe hij zijne Sofia leerde kennen, en daarna hier in huis kwam. Gerust begon hij te verhaalen; maar een zwakke, bevende adem brak zijne reden af; zijn gezigt werdt allengs een schilderij des diepsten kommers. Groote traanen rolden langs zijne wangen. Mijn boezem werdt eng!

WALSING.

Arm man!

RANDAU.

Hij drukte de beeldtenis zijner Sofia aan den mond; — omärmde mij; — lagchte; scheen gerust. Lange spraken wij beiden niets; eindelijk zugtte hij diep; een stroom van traanen vloeide op het beeld; hij vatte mijne hand; viel mij om den hals; drukte mij aan zich; en ik weende met hem. Hij droogde zijne oo-

oogen; las mij haare brieven luid voor; verſtomde, of ſprak afgebroken woorden; zag mij ſtaröogende aan, tot hij eindelijk zich aan mijne borst wierp, en in eenen vreeslijken toon uitriep: „ik kan niets meer leezen, dat van haar is!"

WALSING; *ontroerd.*

Arme Eduard! (*Tegen Maria, die ook weent.*) Wees gerust, alles zal goed gaan. — Gij hebt toch de brieven niet gevorderd? (*De Major ziet voor zich neder.*) Van zulk een' edelen man — een zóó edel man niet op het woord gelooven?... Gij zijt zeer krank! — Hoe verliet gij hem?

RANDAU.

Stil, zagt, afgemat, zondt hij mij een' blik na, die een bede om ontwikkeling van mij ſcheen te wenſchen. Ik was bedwelmd. Ik wilde Carolina ſpreeken, maar ik moest eerst eenige maalen in den tuin op- en nedergaan. Toen vloog ik naar Carolina, bad haar om vergiffenis, — de goede Maria gaf mij haare vriendſchap weder, en....

VIJFDE TOONEEL.

WALSING, CAROLINA, MARIA, RANDAU, EDUARD.

EDUARD.

Ach — daar is zij immers bijna geheel bij elkanderen, de lieve familie!

WALSING.

Nooit geheel, als 'er mijn zoon Eduard ontbreekt!

RANDAU; *hem de hand geevende.*

Mijn broeder!

CAROLINA.

Van mijnen Randau onäffcheidelijk.

MARIA; *die hem een weinig ter zijde neemt.*

Ach! ik ben zoo onfchuldig aan het verdriet, dat gij hadt.

WALSING.

De Major heeft u onrecht gedaan; maar het berouwt hem.

RANDAU.

Hartlijk, hartlijk!

WALSING.

Doe nooit weder leed aan een' braav' man, of aan uwe goede Carolina. Op dat eene gedachtenis u aan deeze bede erïnnere, wanneer ik zelf dat niet meer kan doen, zoo ontvang deezen ring; draag dien dagelijks; en zoo gij mijne Carolina ooit mogt bedroefd hebben, dan fchijne u deeze ring van vaderlijke traanen te zijn gevormd; denk dan aan mij; uw geweeten fpreeke, en doe u wél handelen.

RANDAU.

Ik zal manlijk handelen, beste vader! (*Hij en Carolina omärmen Walfing. Carolina houdt Randau's hand. Zij bezien den ring.*)

MA-

MARIA.

Ik was zeer bedroeft, om uwent wille.

EDUARD.

Best kind!

MARIA.

Om dat ik de aanleiding had gegeeven.

EDUARD.

De toevalligheid. —

MARIA.

Zoo gij flechts geen haat op mij houdt!

EDUARD.

Hoe zoude ik die kunnen gehad hebben?

MARIA.

Kan ik mij daarop verlaaten?

EDUARD.

Zoo waar, als ik achting voor uw goed hart hebbe.

MARIA.

Ach! nu ben ik recht vergenoegd!

WALSING.

Nu, lieve Carolina! wil ik uw geluk niet langer uitftellen!

ZESDE TOONEEL.

WALSING, CAROLINA, MARIA, RANDAU, WILLEM; *daarna een* BEDIENDE.

WILLEM; *koomt haastig binnen, en luistert zijn' vader iets in 't oor.*

WALSING *verändert van gezigt, en vertrekt.* WILLEM *volgt hem. De overigen zien elkanderen een poos aan, en de onderſcheidene verwachting van elk hunner is hierin zigtbaar:* CAROLINA *geheimzinnig;* MARIA *vrolijk;* RANDAU *bezorgd;* EDUARD *zonder verwachting, ſtil en droevig.*

RANDAU.

Mij dunkt, uw vader ſcheen mij zeer te veränderen, toen hij ons verliet? Als...

CAROLINA.

Het kan onmooglijk iets onäangenaams zijn.

EDUARD.

Gewis niet. Hij verbergt voor ons niets.

BEDIENDE *roept, door een' wenk,* Carolina. *Maria ſluipt haar na.*

ZEVENDE TOONEEL.

RANDAU, EDUARD.

EDUARD.

Heer Major! alleen uwe rust kon mij mijn geheim ontrukken.

RANDAU.

Het zal met mij in 't graf gaan.

EDUARD.

Mijn verdriet heeft zelfs niet eenen vertrouwden. Eeuwig bemin ik haar; kan ze niet bezitten; zie ze ook nooit weder!

AGT

ZAGTSTE TOONEEL.

RANDAU, EDUARD, CAROLINA, MARIA.

CAROLINA.

Denk eens, lieve Eduard! mijne tante is gekoomen; mijns vaders zuster.

RANDAU.

Zoo?

EDUARD.

Alles vereenigd zich, om den dag voor dit huis aangenaam en feestvierend te maaken. Uw lieve vader?...

CAROLINA.

De spoedige vreugde heeft hem verschrikt... mij ook... mijn vader is buiten zich zelven.

RANDAU.

Wij zullen allen bij hem gaan.

CAROLINA.

Neen; hij koomt hier; hij wil zich eerst wat herstellen.

EDUARD.

Schielijke blijdschap werkt als de schrik!

CAROLINA.

Ik geloof het. (*schielijk*) Zijt gij wel ooit van blijdschap krank geweest, heer Eduard?

EDUARD; *zugtende.*

Zulke blijdschap smaakte ik nooit.

CAROLINA.

Toen ik mijn vader daar buiten zag... verſtomd van vreugde... zoo dacht ik, vergeef mij dat ik 't zegge: hoe gij toch te moede zoudt zijn, als gij eens zulk eene plotſelijke vreugde hadt, bij uw leevendig gevoel; als gij eens uwe moeder zaagt!

EDUARD; *treurig.*

Ach!

MARIA.

Wat zoudt gij wel zeggen, als de lieve vrouw eens kwame?

CAROLINA.

Het is niet onmooglijk! Moederlijke liefde acht geene zwarigheden.

MARIA.

Ik ſtel mij haar genoegzaam als onze tante voor.

CAROLINA.

Genoegzaam zoodanig! — Zij is niet groot?

EDUARD; *ontroerd.*

Neen!

MARIA.

Eene zeer tedere ſtem?

EDUARD; *ſtaröogende.*

Maria!

CAROLINA.

Mijn lieve Eduard! Schielijke blijdſchap werkt als de ſchrik!

EDUARD.

Is.... neen! (*Haare hand in de zijne wringende.*) Carolina! Carolina! Carolina!

NE-

NEGENDE TOONEEL.

RANDAU, EDUARD, CAROLINA, MARIA, WILLEM, MEVROUW RUHBERG: *de drie laatſten zijn even te vooren ſtil ingekomen; Walſing en Willem hebben mevrouw Ruhberg bij de hand, en ſtaan ſchuins achter haar.*

MEV. RUHBERG; *beevende.*

Eduard!

EDUARD; *verſchrikt.*

Hemel!

MEV. RUHBERG; *komt nader.*

Mijn Eduard!

EDUARD; *naar haar ſnellende.*

Ach moeder! (*in elkanders armen.*) Mijne moeder! (*ſtilte.*)

MEV. RUHBERG; *zich oprichtende, zagt, maar met diepen, ſnellen adem.*

Eduard! (*Zij drukt hem in haare armen.*) Zijt gij het? Zie ik u nog weder?

EDUARD; *zagt, maar hevig.*

Mijne goede moeder!

MEV. RUHBERG; *hem opheffende, zagt.*

Nog dezelfde Eduard?

EDUARD; *overluid, met de hoogſte tederheid.*

Eeuwig! (*Zij treeden meer voorwaards.*) Ach! ach!.. (*Hij weent.*) Het keert te rug; alles... mijne kindsheid.. gelukkige jeugd... ô Moeder! Moeder! (*haar vast omärmende.*)

MEV. RUHBERG.

Mijnheer Walsing! (*zich naar denzelven wendende.*)

EDUARD.

Neem toch uwe hand niet van mij. Kindsheid en onschuld keeren in mij te rúg! Kracht en blijdschap zijn mij gegeeven, dewijl mijne goede moeder.. ach! ach! nu zal ik leeven en arbeiden voor mijne moeder; voor haare blijdschap. Mijnheer Walsing! nu zal ik... lieve Moeder! — daar, daar is hij! mijn redder! mijn wéldoener!

MEV. RUHBERG.

Dierbaare man! die mijn' zoon...

WALSING.

Welk een zoon hebt gij! —

EDUARD.

Dat is zijne Carolina.. Zie hier haaren aanstaanden echtgenoot... daar de goede Maria... de beeldtenis van mijne lieve zuster. — Hoe vaart mijne Louise? denkt ze nog aan mij? Waardige heer Walsing! schenk toch thans alle uwe liefde aan mijne moeder; laat alleen voor mij een lagchjen van goedwilligheid over — alles voor haar! — ô Mijne moeder! Ik heb u weder! Haar arm omvat mij! — (*Hij knielt.*) Ik ben weder veilig en vrolijk, als in de gelukkige jaaren mijner kindsheid!

MEV. RUHBERG.

Ach, heer Walsing! hij is nog, die hij was.

WALSING.

Meer dan hij was!

EDUARD.

Moedeloosheid, krankheid, traanen, alles zal haar oog voor mij doen verdwijnen! Geen kommer, geene ellende kan mij nederslaan, nu ik deezen toon weder hoore; deeze hand aan mijnen mond drukke. Noem nog éénmaal mijnen naam: deeze moederlijke stem streelt mijn hart, leenigt de smart; thans voele ik slechts, ik hoor alleen: „ Eduard, leef voor uwe moeder!" en vergetelheid bedekke het voorledene!

MEV. RUHBERG.

Ach! mijn Eduard! — Gij waart voor hem vader, goedäartig man! — Lieve jonge Juffers! gij bemindet hem als uw broeder! — Ach, ziet — hij is dankbaar; hij is voorzeker zeer dankbaar!

EDUARD; *Walsing omhelsende.*

Mijn vader!

MEV. RUHBERG.

Tot dankbaarheid, kan ik alleen voor u bidden. Dit deed ik dikwijls, en ook voor u allen. Gij, mijnheer Walsing, kunt het weeten, hoe vurig het gebed eener moeder is. — Gij, mijn weldoener in mijn kind! wat u ook eens van uwe kinderen mooge scheiden; de zegen deezer daad zal steeds bij hen zijn! Blijdschap, hulp en goede moed, dit alles zal voor hen verschijnen waar zij geene uitkomst meer weeten. Zij zullen, getroffen, hunnen vader gedenken;

hunne kinderen zullen handelen als zij. De naam van Walsing zal een doel des zegens blijven, en eene toevlugt der ongelukkigen!

WALSING.

Mevrouw! Mevrouw! gij beloont mij rijk!

MEV. RUHBERG.

Ik ben der blijdschap afgestorven. Maar het feest deezer goede familie zal alle jaaren onder ons, en die dag, bij uitstek geheiligd zijn, op welken gij gered zijt; mijn Eduard! (*Zij omhelst hem.*)

(*Walsing wenkt den Major; hij zelf gaat met Maria stil heen; daarop volgen Carolina en Willem. De Major droogt zijne oogen af, en vertrekt insgelijks.*)

Einde van het vierde bedrijf.

VIJFDE BEDRIJF.

EERSTE TOONEEL.

MEV. RUHBERG, EDUARD.

(*Zij zitten beiden. Hij heeft haare hand in de zijne, en ziet ſtrak voor zich neder. Na eenig zwijgen.*)

MEV. RUHBERG.

Vergun mij mijne bede. Vervrolijk u! wees niet langer zoo peinzende.

EDUARD.

Ik zal het niet langer zijn. (*Zijne moeder aanziende.*) Maar....

MEV. RUHBERG.

Gij ziet mij zoo doordringende aan?

EDUARD.

Ik zie éénsflags zoo veel, dat luide tot mijn geweeten ſpreekt!

MEV. RUHBERG.

Kwel u niet. Ook wanneer alles goed is, heeft de moederlijke zorg een ſtil verlangen, — dat nochtans het harte goed doet.

EDUARD.

Liefderijke zorgen... heb ik in moederlijken angst veränderd.

MEV. RUHBERG; *bekommerd.*

Eduard!

EDUARD.

ô De gelukkige tijd! toen ik, als een klein knaapje, vlijtiger was dan anderen; om mijne moeder te verblijden, ingetogener dan andere jongelingen, in volle, heldere vrolijkheid naar haar liep; mij vast aan haare zijde boeide; haaren arm om mijnen hals voelde; haar oog, met moederlijke liefde, op mij gevest zag; haaren arm niet konde los laaten, en ik mijne moeder eens zoo rijk dacht te loonen! Ach! lieve moeder! toen was ik goed, zeer goed! was ik toch toenmaals uit de waereld genomen. De vermetele knaap heeft geen woord gehouden.

MEV. RUHBERG.

Nog dezelfde Eduard! De waereld heeft mij niets ontnomen, en dus hebt gij nog uw woord gehouden.

EDUARD.

Maar....

MEV. RUHBERG.

Om meerder of minder gemaklijkheden...

EDUARD.

Slechts gemaklijkheden zoude ik u ontroofd hebben?

MEV. RUHBERG.

Wij zullen werkzaam zijn; met anderen lijden; waar wij kunnen, ons en anderen vervrolijken; zoo doende het voorledene herstellen, zoo veel wij kunnen.

EDU-

EDUARD.

Zoo veel als ik kan!

MEV. RUHBERG.

Mijn zoon zal mij nog goede uuren ſchenken? ja, dat zal hij!

EDUARD.

ô, Dat is een verheven denkbeeld!...

MEV. RUHBERG.

Als uwe groote ſchuldenaaresſe zal ik uit de waereld gaan, mijn zoon!

EDUARD.

Kan ik deeze diepe trekken verëffenen? Neen, neen! dat kan ik niet! Zij eisſchen van mij....

MEV. RUHBERG.

Zij eisſchen vreugde van u...

EDUARD.

Zij eisſchen geluk, jaaren, gemaal! mijn vader — gij zegt niets van hem! (*innerlijk droevig*) ô.. dat...

MEV. RUHBERG.

Uw vader!... (*Een poos zwijgens.*) Breng hem geheel voor uw' geest, den zagtmoedigen lijder! — Wij zullen aan hem denken, om ons tot deugd te verheffen; door deugd berouw te hebben; door berouw te verzoenen! — Ik zal met u van uw' vader ſpreeken; maar (*tederlijk*) thans niet. (*De hand op zijne ſchouderen.*) Thans niet!

EDUARD.

Ach!

MEV.

MEV. RUHBERG.

Het was een heilig oogenblik, waarop hij ſprak: „ Het zal hem nog wél gaan!"

EDUARD.

Hemel!

MEV. RUHBERG.

„ En u door hem!" — Zoon! wegens het voorledene hebben wij traanen geſtort. Waar ons de Voorzienigheid blijdſchap laat ſchemeren,.. daar is het pligt, gewillig tot blijdſchap over te gaan.

EDUARD.

Misken mijn hart niet, goede moeder!

MEV. RUHBERG.

Ik ben met hoop voor u vervuld. Het leven vliegt heenen. Laat ook uwe moeder zich haasten om haare wenſchen te verkrijgen.

EDUARD.

Ach! hoe zal ik alle vermogens aangrijpen, om dezelven te vervullen!

MEV. RUHBERG.

Niets heeft mij meer dikwerf een aangenaam uur gegeeven, dan de gedachte, hoe ik u nu haast als gelukkig echtgenoot mogt omärmen!

EDUARD; *zwaarmoedig.*

Een aangenaame droom!

MEV. RUHBERG.

Een droom?

EDUARD; *ſchielijk.*

Een droom!

MEV.

MEV. RUHBERG.

Het konde immers — wie weet — nog anders worden?

EDUARD; *heviger.*

Een droom! een vreeslijk ſchoone droom! (*gemaatigder*) Ik ben zoon. (*Hij drukt haare hand aan zijn hart.*) Hier eindigen mijne pligten. Ik ben zalig in derzelver genot! — Goede moeder!.. kinderlijke pligt is een zoete pligt — en dankbaarheid is zoet. — Vergun mij één bede!

MEV. RUHBERG.

Mijn zoon!

EDUARD.

Voor lang wilde ik... Vergun mij één oogenblik verwijdering... ſlechts één oogenblik. Ik ben terſtond weder hier, (*onder 't ſpreeken, kuscht hij haare hand, en vertrekt.*)

TWEEDE TOONEEL.

MEV. RUHBERG, WALSING; *door de middendeur inkoomende.*

WALSING.

Hoe? zijt gij alleen?

MEV. RUHBERG.

Zoo even verliet hij mij.

WALSING.

Waaröm? waar is hij heen?

MEV. RUHBERG.

Ik weet het niet. Juist toen ik wilde beginnen van haar te ſpreeken, badt hij mij zich een oogenblik te mogen verwijderen.

WALSING.

Wij kunnen de jonge juffer beneden niet langer tegenhouden; hieröm koom ik, en ben verwondert, dat gij hem nog niet ontdekt hebt, dat zij hier is.

MEV. RUHBERG.

Zijne gezondheid.. de vóórgaande hevige gemoedsbeweegingen... ik ben zeer angſtig.

WALSING.

Voorzorg is nodig; maar.

DERDE TOONEEL.

MEV. RUHBERG, WALSING, WILLEM; *in de middendeur door 't vertrek ziende.*

WALSING.

Wat wilt gij?

WILLEM.

De jonge juffer wil volſtrekt naar boven; zij weent; zij waant zich niet bemind te weezen; zij..

MEV. RUHBERG.

Die ſchoone ziel! — Geef mij raad, mijnheer! —

WALSING; *tot Mevrouw Ruhberg.*

Werwaarts ging hij?

MEV. RUHBERG; *ter zijde wijzende.*

Door die deur.

WALSING.

Derhaiven naar zijn vertrek, of naar den tuin. Zoek hem dáár. Houdt hem slechts één oogenblik te rug; inmiddels.... ik hoor iemand koomen. Gaa.

(*Willem vertrekt.*)

VIERDE TOONEEL.

MEV. RUHBERG, WALSING, CAROLINA, MARIA, SOFIA, RANDAU.

WALSING; *Sofia, die ijllings inkoomt, tegengaande.*

Hij is nog niet hier, mijne lieve juffer!

MEV. RUHBERG; *insgelijks.*

Lieve dogter! hij weet het nog niet.

SOFIA.

Hij is niet hier?

WALSING.

Men durfde het hem nog niet zeggen.

SOFIA; *ieder hebbende aangezien.*

Hij weet het nóg niet?

MEV. RUHBERG.

Zoo lief als mij zijn leven is, ik konde het nog niet waagen.

SOFIA.

Niet waagen?... (*angstig*) Mijnheer Walsing!.. gij zijt ongerust.

WAL-

WALSING.

Om dat dit heilrijk oogenblik moet vertraagd worden.

SOFIA; *weemoedig.*

Moest het dit?.. Heer Major! gij ziet zoo ſtrak voor u? Carolina wendt haar oog van mij? — O Laat het vergeeten meisje haar gezigt in uwen boezem verbergen!

CAROLINA; *omärmt haar.*

MEV. RUHBERG.

Mijne dogter! Neen.. neen. Zoo is het niet!

SOFIA; *de handen wringende.*

Ik ben niet meer bemind!

MEV. RUHBERG.

Niet bemind? — ach, ik roerde ſlechts die ſnaar...

SOFIA.

En hij ging!

MEV. RUHBERG.

Dat ik hem nog als gelukkig echtgenoot zien zoude ..

SOFIA.

Toen verſcheen hem de gedaante der lang vergeetene Sofia, en hij verſchrikte voor de geloſte, die hem zoo dierbaar was!

MEV. RUHBERG.

Het is een droom! zeide hij hevig, en de traanen ſtonden in zijne oogen. Een verſchriklijk ſchoone droom,

droom, riep hij nogmaals. — ô Meisje! hebt gij den man vergeeten, als hij weent?

SOFIA.

Koom, mijnheer Walsing! waar is hij? — Koom, goede Carolina!

MEV. RUHBERG.

Hij trachtte zich te herstellen: dan het was 't oogenblik, waarin niemand helpen kon. Hij rukte zich van mij los.

SOFIA.

Koom, gaan wij naar hem.

WALSING.

Thans niet, lieve juffer!

SOFIA.

Ik ben hier, en hij weet het niet? Hij weent nog, en mijn schoonvader zegent hem! ô Laat ons gaan!

WALSING.

Gij zult hem terstond zien.

SOFIA.

Het oogenblik is daar; zijn lot is verzoend; de liefde roept hem weder in 't leven. — Ach! gij allen zijt goede menschen, en gij toeft nog om hem van zijn lijden te verlossen? (*Zij wil gaan*)

WALSING; *haar tegen houdende.*

Hij koomt.

SOFIA.

Hier?

MEV. RUHBERG.

Terstond.

WALSING.

Mijn zoon haalt hem.

MEV. RUHBERG; *angſtig.*

Laat ik hem eerst ſlechts eenigszins voorbereiden, lieve dogter! (*vuuriger*) Slechts een weinig! Aanſchouw mij — hoe klopt mij het hart — ik beef van blijdſchap — (*zij weent*) van angst... en de eene traan jaagt de andere. Ik heb hem weder... naauwlijks weder! — Ach, indien de blijdſchap — de ſchielijke vreugde — ach, als hij eens van blijdſchap ſtierf! Lief kind, ſpaar toch onzen Eduard!

SOFIA; *na diepe overpeinzing, zugtende.*

Zoude zijne blijdſchap zoo.. zoo hevig konnen zijn?... Ja, ach, ja! hoe weet ik zelf, of ik het oogenblik van 't wederzien zal overleeven!

WALSING.

Zijn bloed is driftig. Naauwlijks van de verrukking over 't ontmoeten zijner moeder....

MEV. RUHBERG.

Ach! het konde hem doodlijk zijn.

SOFIA.

ô Hemel! wat zal ik doen?.. zal ik vertrekken?.. ik zal... ik gevoele... mij overvalt....

RANDAU.

Ik hoor koomen.

CAROLINA.

Hoe?.. (*Zij gaat aan de deur.*) Hij is 't!

SO-

SOFIA.

Eduard! mijn Eduard!

WALSING; *haar weg leidende.*

Hier in dit vertrek.

RANDAU.

Ja, daar heen! (*met alle de overigen in het zijvertrek.*)

MEV. RUHBERG.

Hemel! zegen dit uur!

VIJFDE TOONEEL.

MEV. RUHBERG, EDUARD.

MEV. RUHBERG.

Mijn zoon!

EDUARD.

In de droevigſte ſtonden was 'er iets — iets, dat mij nochtans dikwijls eene vreugdetraan ſchonk. Zeker ſlechts iets geringſs... het ware misſchien ook thans juist het oogenblik niet... maar ik deed het met zulke vuurige, vuurige liefde, dat de erinnering mij een gevoel van onſchuld geeft, als in de goede dagen mijner kindsheid. Lieve moeder! verſmaad toch de bede van uwen armen zoon niet!

MEV. RUHBERG.

Schoon ik u niet veel kan zeggen — gij verſtaat mij echter wel.

EDUARD.

Vergelden kan ik u nooit; dit gevoele ik al te zeer — maar — dat ik mij door beſpaaring verwierf, het loon van mijne naarſtigheid,.. wat ik voor mijne moeder trouwhartig bewaarde...

MEV. RUHBERG; *teederlijk.*

Mijn zoon!

EDUARD.

Hoe mij de Hemel zegende, dewijl ik de moederlijke angst nooit... nooit vergat, waarmede zij tot mij ſprak: „ bewaar uw hart!" weet gij, toen gij mij mijns vaders beeldtenis ſchonkt?.... Deeze kleine gift... hier is zij... (*Hij legt met kinderlijke liefkoozing een geborduurd beursje in haare hand.*) Ach! moeder! dierbaare moeder! (*voor haar knielende*) ik heb immers niets beters. Neem het, als eene gedachtenis van het oogenblik, in welk wij ons wederzien!

MEV. RUHBERG; *in den toon der hoogſte liefde.*

Zoon! zoon!

EDUARD.

Neem het, als de eerſteling van mijn beter leven!

MEV. RUHBERG.

Neen, zoo veel liefde....

EDUARD.

Verſmaad toch de bede van uwen armen zoon niet!

MEV. RUHBERG

Zoo veel liefde kan mijn hart alleen niet loonen!

(Zij

(*Zij beurt hem op en omhelst hem.*) Sofia zal het doen! ja, mijn zoon! Sofia wordt nog de uwe!

EDUARD.

Nooit! nooit!.. wat hebt gij gezegd!

MEV. RUHBERG.

Herstel u, mijn zoon!

EDUARD.

Het is, het kan niet zijn. Ik ben van deezen hemel uitgeslooten!

MEV. RUHBERG; *hem omärmende.*

Neen, neen! dat zijt gij niet!

EDUARD.

Zij heeft mij vergeeten. Wij moeten elkanderen vergeeten!

MEV. RUHBERG.

Uwe Sofia! (*hem haar portrait toonende*) Deeze Sofia!

EDUARD.

Deeze.. ô Hemel! ja, deeze! Waartoe brengt gij mij?... De schande scheidt ons eeuwig!

MEV. RUHBERG.

Keer tot u-zelven. Hoor mij!

EDUARD.

Ach! gij hebt opgeroepen, wat ik voor eeuwig wilde te onder brengen. Dat mij in dit treffend oogenblik toch nog iets ontbreekt! (*Hij wendt zijn gezigt, om zijne traanen te verbergen.*) Mijne smart is eene misdaad tegen haar.

MEV. RUHBERG; *opent, terwijl hij zich afwendt, spoedig de deur.*

ZESDE TOONEEL.

MEV. RUHBERG, EDUARD, WALSING, CAROLINA, MARIA, SOFIA, RANDAU, WILLEM.

MEV. RUHBERG.

Zij grijpt Sofia, welke binnen vliegt, bij de hand, en zich tot Eduard wendende, zegt zij:

U ontbreekt, wat ik u geeve — uwe gade!

SOFIA; *hem half naderende:* Uwe gade!

EDUARD: *luid,* Rechtvaardige Hemel!

SOFIA.

Uwe gade!

EDUARD.

Sofia! (*Zij vallen in elkanders armen.*)

MEV. RUHBERG.

In haar loont u de Hemel voor uw hart.

Allen schaaren zich rondom Sofia en Eduard; en de groep drukt aandoening en verrukking uit.

EDUARD; *richt zich op en staarcoogt op hen.*

Is 't mooglijk!..

SOFIA.

U... u!

EDUARD.

Sofia! Sofia!

SO-

SOFIA.

De uwe! dóór het leven en de eeuwigheid!

EDUARD; *zijne handen in een ſlaande.*

U, u weder!.. ô Mijne moeder! Sofia en mijne moeder?.. Neen, deeze wellust kan niet duuren!

SOFIA.

Mijne moeder! moeder mijner gade! uw zegen over ons!

EDUARD.

In volle kracht (*Hij geleidt Sofia bij haar*) over haar, die den ellendigen niet vergat.

SOFIA.

Ellendig? waart gij dat geweest? ô zoo laat mij verdeelen, wat ik heb, ten dank, dat gij 't niet meer zijt!

MEV. RUHBERG.

Waardſte heer Walſing! (*Zij zet zich, magteloos van blijdſchap, neder.*)

WALSING; *Eduard omärmende.*

Ontvang de gelukwenſching van uwen vriend!

EDUARD.

Van mijnen vader!

CAROLINA; *de hand op zijn' ſchouder leggende.*

Loon voor lijden!

MARIA; *hem bij de hand vattende.*

RANDAU; *de andere drukkende.*

De Hemel ſpaare u!

(*Carolina gaat van Eduard naar Mevrouw Ruhberg. Maria omhelst Sofia. Randau kuscht haare hand. Zij en Walfing beſchouwen Eduard. Deeze is ten hoogſten aangedaan, doch zoekt zulks te verbergen.*)

SOFIA.

Eduard!

EDUARD.

Ach!.. Ach!.. Gij zijt verlooren, als ik onder deeze proef bezwijke.

SOFIA.

Uwe aandoening is niet vrolijk.

EDUARD.

Verdiene ik blijdſchap?

SOFIA.

Gij bekommert mij!

EDUARD; *haar driftig bij de hand neemende.*

U verdienen, Sofia!... is zwaar!.. zeer zwaar!

SOFIA.

Moet ik voor dit gevoel verbleeken?

MEV. RUHBERG; *angſtig.*

Mijn zoon!

EDUARD.

Ik ben voor Sofia dezelfde, die ik voor haar was.

SOFIA.

Die waande, dat hij mij in eene wildernis wilde volgen!

EDU-

EDUARD.

Wiens woord voor u een eed was!

SOFIA.

Geef mij uw woord!

EDUARD.

Ik bemin u, dierbaare ziel! — Mijne Sofia! ik bemin u!... Gelooft gij mijn woord?

SOFIA; *weemoedig.*

Ik geloof u. De edele eerbiedigt zijn woord, zelfs als zijn hart daar door van verdriet moet breeken.

RANDAU.

Nog heden vond ik hem met een oog van het diepſte lijden op uwe beeldtenis gevestigd. Traanen rolden 'er op; hij ſprak van u, en verviel in eene droefheid, die mij tot in de ziel trof.

WILLEM.

Wat hij deedt, en hoe hij 't deedt, zoo gevoelig en hartlijk, — het hadt alles en alles betrekking op liefde en zijne moeder!

CAROLINA.

Zoo innerlijk, zoo waar!..

MARIA.

Dat het mij meenige traan kostte!

SOFIA.

ô Zoo vergeef!..

EDUARD; *aan haare voeten.*

Vergeef mij; gij! wier leven ik heb vergiftigd;

vergeef, dat ik mijn oog tot u verhief; vergeef den moordenaar uwer rust!

SOFIA.

Ik koom — ik brenge u mijnes ſchoonvaders zegen!

EDUARD.

Laat mij één oogenblik alleen met mijnen vader ſpreeken.

MEV. RUHBERG.

Zonder uwe moeder?

SOFIA.

Zonder mij?

EDUARD.

Voor u!

SOFIA.

Zullen uwe kwellingen ook niet de mijnen zijn?

EDUARD; *met zigtbaaren tweeſtrijd der ziele.*

Zoude mijn verdriet uwe liefde verteeren?

SOFIA.

Eduard!

EDUARD.

Wij ſtaan voor de laatſte poort van onzen toekoomenden ſtaat, op de waereld!

SOFIA.

Ik ben 'er dóór. — Wilt gij mij volgen?

EDUARD.

Gij! die met engelächtige goedheid dikwijls om mijne rampen weendet; zie hoe het worſtelen, de angst, hoe ik u zal verdienen, mijn hart verſcheurt. — Laat mij één woord met mijnen vader ſpreeken.

SO-

SOFIA; *sterk.*

Gij mint mij?

EDUARD.

Ik min u!

SOFIA.

Wij zien ons weder?

EDUARD.

— — — — Ja!

SOFIA; *dringender.*

Wij zien ons weder?

EDUARD.

Wij zien ons weder!

SOFIA; *ziet hem teder aan, geeft Carolina de hand en gaat met haar. Randau, Willem en Maria volgen.*

ZEVENDE TOONEEL.

MEV. RUHBERG, WALSING; EDUARD.

EDUARD; *zich in een' stoel werpende.*

Hier geleide mij eene magtiger hand. Ik zie geene redding meer!

MEV. RUHBERG. Mijn zoon!
WALSING. Lieve Eduard!

Beiden waren aan 't slot van 't voorgaande tooneel eenigzins aan het einde van 't vertrek, met elkanderen sprekende.

EDU-

EDUARD.

Ik bezwijk in den ſtrijd tuſſchen liefde en pligt.

MEV. RUHBERG; *angſtig.*

Ik zal u niet verlaaten.

EDUARD.

Ach! blijf toch bij haar — bij haar!

MEV. RUHBERG.

In zulk eenen toeſtand!

WALSING.

Laat hem aan mij over!

MEV. RUHBERG.

Bij u is het einde van mijnen kommer; en is het hier niet — dan niet meer op de waereld!

AGTSTE TOONEEL.

EDUARD, WALSING.

EDUARD; *opſpringende.*

Ach! lieve Walſing! — zóó veel geluks — het hoogſte geluk...

WALSING.

Dat ik u konde wenſchen.

EDUARD.

En echter voert het mij tot wanhoop!

WALSING; *verbaasd.*

De reden? —

EDUARD.

Ligt in mij. — Alles — alle ſchuld, de ganſche zwaare ſchuld in mij; de ſtraf mede op anderen!

WALSING.

Zoude gij het niet tot...

EDU-

EDUARD.

Ik misleide haar, als ik mijn woord breek; en zoo ik het houde, dan ſtort ik haar in mijn bederf. Wat zal ik doen?

WALSING.

Mijn lieve Eduard! wat u ook moge kwellen... ontdek u aan mij.

EDUARD.

Ik moet! ik zal!... ô Hadde ik 't reeds lang gedaan!

WALSING; *goedaartig.*

Ben ik uw vriend niet?

EDUARD.

Geweest... zoo dra ik ſpreek.

WALSING.

Ik min u zoo hartelijk.

EDUARD; *treurig.*

Dat houdt nu op.

WALSING.

Gij zijt buiten u-zelven.

EDUARD.

Hou op! De bekendtenis... waar nog vreugde voor mij bloeije, verdelgt die. ô Indien toch eindelijk mijn leven...

WALSING.

Gij beangſtigt mij. Spreek!

EDUARD.

Nóg bezit ik uwe genegenheid — nóg! In weinig oogenblikken ſlechts het medelijden des wijzen.

(*Hij*

(*Hij is een oogenblik in een' hevigen tweestrijd om te spreeken; voorts gaat hij aan de tafel, schrijft drie regels, drukt ze Walsing haastig in de hand; gaat eenige schreden terug, en bedekt, in eene onwillige beweeging zijn gezigt.*)

WALSING *leest, vouwt het papier zagtskens toe, gaat naar Eduard, steekt het in diens zak, en omhelst hem vol vuur.*

Uw vader, mijn zoon! uw vader!.. Uw geleider in deeze edele twijfeling van uw goed hart!

EDUARD.

Gij vergeeft, dat ik verborg!...

WALSING.

Uw vader! zoo lang onze weezens zich onderling verstaan en begrijpen!

EDUARD.

Dus behoude ik uw hart, schoon ik mij ook van Sofia losrukke?

WALSING.

Dat zult gij niet!

EDUARD.

Ik moet, indien ik haar bemin. De waereld weet, wie ik ben; de waereld kan nooit vergeeven.

WALSING.

Uwe zorg wordt menschenhaat.

EDUARD.

Alléén verdroeg ik alles. Doch dit goede meisje zoude

zoude ik nu door de spotternij der gelukkigen gefolterd zien!..

WALSING.

Mijn zoon — mijn zoon!

EDUARD.

Aan mijne zijde haar zien verwelken?.. aangestoken van den worm, die in mij knaagt? — haar, de engelachtig zuivere, zagtmoedige ziel zien verwelken?... ô, Indien ik dat konde...

WALSING.

Ik ken den braaven jongeling niet in dit denkbeeld, welk hij zich van de Voorzienigheid vormt!

EDUARD.

Door mij leeden veele goede menschen; zij leeden bitter! De Voorzienigheid is rechtvaardig!

WALSING.

Wie rechtvaardig is, is te verzoenen.

EDUARD.

Door pligt!

WALSING.

Is menschengeluk en vreugde — is menschen dooden — pligt?

EDUARD.

Als over de vervulling van mijn' pligt mij het hart breeke....

WALSING.

Als gij Sofia moordt...

EDUARD.

Mijn vader! — ô Hemel!

WAL-

WALSING.

Hebt gij dan herſteld? — Rechtvaardigheid terug gegeeven, of eene misdaad, zwaarer dan de overtredingen der vlugge jeugd, die de deugd des mans voor lang herſteld heeft, op nieuw begaan?

EDUARD.

Zal ik de ſtem wederſtreeven, die mij....

WALSING.

Zoon! laat u het oordeel leiden! Gij behoort het niet aan het lot te toetſen. Laat uw geweeten voor u de waereld zijn!

EDUARD.

En dat roept luide: „ Gij zijt de moordenaar uwes vaders!"

WALSING.

Gij zijt niet ſchuldig aan uwes vaders dood!

EDUARD.

Ik ben 't!

WALSING.

Ik zeg u, neen! wie zoo gevoelt, moest zich verheffen; dat moest de vader gevoelen. De vader gevoelde het zeker! Hoop voedt het vaderlijke hart. Neen, zeg ik, neen! Gij wildet in de overmaat van berouw gaarne duizendvoudig boeten. — Gij hoopt alle kwellingen op u: maar gij zijt niet ſchuldig aan den dood uwes vaders. De zwakheid der natuur eindigde...

EDUARD.

Wat ik begon! — Nog zie ik hem.. hoe dagelijks.

ach

ach! met ieder uur, kracht, vreugde, en leven van hem weeken! hoe... ô Dat ſtaat eeuwig voor mij!.. dat laat mijne traanen nooit opdroogen, dat jaagt mij rusteloos op de waereld om! En ik zoude aan dit nietig leven den engel binden, die ſlechts vreugdetraanen liet weenen!

WALSING.

Als zij nu uwe traanen wil droogen — als zij de engel is, dien u het Weezen zendt, dat niemand troosteloos wil laaten vergaan. Als nu met deezen dag, — thans met haar — in dit oogenblik uw lot zich wende, ô Hemel! en gij hadt deeze hand afgeweezen?

EDUARD.

Verſchriklijk! verſchriklijk!

WALSING.

Als het verdriet haar verteerde... en gij...

EDUARD.

Hij, die mijn offer, en wat het mij kost, ziet, Hij zal haar kracht om te draagen geeven. Ach, de weezens, die mijnen naam zouden draagen. — De bedelaar laat zijnen kinderen een' goeden naam — met mijnen naam? — zouden zij den vloek ontvangen, die hen door het leven zoude vervolgen! ô Hemel! neen, neen!

WALSING.

Jongeling! Hij, die u thans geneezing biedt, regeert ook dán nog, als zij aanweezig zullen zijn, en wij in andere kringen werken. Neen, niet verder in deeze overſchreiding! —

EDUARD.

ô Wist gij, hoe diep mijn hart gewond is, daar ik, tegen zijne luide ſtem, voor mijnen pligt, zoo verſchriklijk moet ſtrijden!

WALSING.

Juist daaröm overſchreiding; want in braave menſchen is de ſtem van 't hart de wenk der Voorzienigheid. Volg dien! Met alle vuurige liefde — in den naam uwes vaders, zegge ik... Volg dien!

EDUARD.

Mijn vader!.. ja, gij zijt het.. Verlaat mij niet. Scheidt haar toch nooit van mij!

WALSING.

Nooit!

EDUARD.

Laat mijnen val en mijn berouw langer geen geheim in uw huis zijn. Zij minnen mij als broeders. Zij zullen broederlijk vergeeven. Nochtans de Major — zijn ſtand!

WALSING.

Zijn hart! —

EDU-

EDUARD.

Ja, zij kunnen de vrede aan mijne ziel wedergeeven. Vrede, die ik in lang niet gevoelde.

WALSING.

Laat de bewustheid — dat ſtandvaste deugd den menſchen ver boven den misſtap plaatst, dien hij beging; u daartoe verheffen, dat gij met de waardigheid der deugd, die in u is, nu met ons leeft!

EDUARD; *in zijne omärming.*

Mijn vader!

WALSING.

Mijn zoon!

NEGENDE TOONEEL.

WALSING, EDUARD, RANDAU, WILLEM.

RANDAU.

Verſchoon ons, dat wij u ſtooren; maar...

WILLEM.

Moet ik hoopen of vreezen, waardſte Eduard?

WALSING; *tegen den Major.*

Mijn zoon! gij ziet mij bezorgt, om één' van uwe vrienden.

RANDAU.

Hoe, mijn vader!

WALSING.

Een burger — uw waare vriend — een braaf man — heeft een' misslag begaan.

RANDAU.

Kan ik hem helpen?

WALSING.

Opbeuren.

RANDAU.

Haast u.

WALSING.

Hartstogt, — de drang van verscheidene omstandigheden, een heet gevoel rukten hem in eene stonde weg, in welke deeze anders waarlijk goede mensch minder over zich waakte... hij bestal de kas van zijn' vader.

RANDAU.

En hij heeft berouw?

WALSING.

Van harten! — Nu vreest hij, of gij moedig genoeg zoudt zijn, hem door uwen omgang te eeren, als te vóóren?

RANDAU.

Ja, maak 'er staat op.

WALSING.

Gij zijt Officier!

RANDAU.

De uniform, en het voorbeeld van onzen Heer bezedigt ons tot moed voor 't vaderland en de vrindschap. Strijd tegen vooröordeel is strijd voor deugd. Arm, de-

degen, eer en crediet.... waar is mijn vriend? — Zij zijn zijn eigendom!

WALSING; *hem naar Willem leidende.*

Hier is uw vriend!

RANDAU; *Willem hartelijk omhelzende.*

WALSING; *op Eduard wijzende.*

En hier zijn redder!

RANDAU; *hem ook willende omärmen.*

EDUARD; *hem tegenhoudende.*

Die eens denzelfden misslag beging!

WILLEM.

O Mijn redder!

RANDAU; *Willem's en Eduards hand neemende, en beiden zagtskens aan zich trekkende.*

Wie zich edel verheft — is meer — dan of hij nooit gevallen ware! — Omärmt mij, mijne broeders!

WALSING *vertrekt.*

WILLEM.

Mijn waarde, waarde broeder!

TIENDE TOONEEL.

RANDAU, EDUARD, WILLEM, CHRISTIAAN.

CHRISTIAAN.

Ach, mijn waarde heer!

EDUARD.

Mijn getrouwe, oude vriend!

CHRISTIAAN.

Ik heb ze gezien.

EDUARD.

Mijne moeder?

CHRISTIAAN.

En uwe beminde! Hoe verheugde ik mij! En daar vond ik beiden, hand in hand, als of de eene zich voor de andere verbergen wilde, — en zij weenden om u. —

EDUARD.

En weenden om mij? (*Hij wil vertrekken.*)

ELFDE TOONEEL.

RANDAU, EDUARD, WILLEM, CHRISTIAAN, SOFIA.

MEV. RUHBERG, WALSING, CAROLINA, *en* MARIA *ontmoeten* EDUARD *aan de deur.*

SOFIA. } Kost gij dát?
MEV. RUHBERG. } Is dat waar, mijn zoon?

EDUARD; *buiten zich-zelven.*

Moeder!... Sofia!..

SOFIA.

Ontzeggen — dát kost gij?

EDU-

EDUARD.

Indien ik u door mijne opöffering gelukkig maake, ... acht ik niet, of ik 't overleeve.

SOFIA.

Ik? gelukkig? zonder u?

EDUARD.

ô Dat iemand, in den naam van 't lot, deezen angst mij konde ontneemen!

SOFIA. } Ik!
MEV. RUHBERG, } Uwe moeder!
WALSING. } De liefde!

WILLEM.

Ik ben borg voor het toekoomende.

EDUARD.

Engel der goedheid! durve ik mijn oog nog tot u verheffen?

SOFIA.

Eens konde ik iederen ſtorm in u ſtillen; uwe traanen droogen; wanhoop konde ik eens in hoop verkeeren!

EDUARD.

Zoo ſtond uw beeld ſteeds voor mij. Dankbaarheid en liefde.. heete liefde — bragten het voorledene mij nader.

CHRISTIAAN.

En ſteeds zeide mijn arme heer: „ Ik ben de

moordenaar van haare rust!" en hij wilde mijne troostredenen niet aanhooren.

SOFIA.

De fluijer is gevallen, die ons lot voor ons verborg. Ik kom met den zegen mijnes fchoonvaders.

EDUARD.

In allen wellust der edele liefde, met alle gerustheid der onfchuld, met alle waarde van het onbevlekt geweeten.... en zoo wilt gij u dan overgeeven, aan hem... die...

SOFIA.

Die liefde met liefde rijk vergelden kan en zal! die mij nooit hartelijker bemind heeft, dan toen hij mij dorst ontzeggen!

EDUARD.

Gevoelt gij dát, Sofia!

SOFIA.

Of ik u ken!

EDUARD.

Gevoelt gij dát, dat mijn geest zich ligter van zijn ligchaam kan fcheiden, dan van u — dan van u, — Sofia!

MEV. RUHBERG.

Mijn zoon! vóór zijne laatfte en zagte fcheiding, toen hij mij en uwe zuster den zegen gegeeven hadt, wendde uw vader zijn oog naar het oord, waar gij toen leefdet! — Hij fcheen met u te fpreeken... het

Was,

was, als of zijne bleeke wangen nog éénmaal bloosden; toen vatte hij onze handen, en sprak: „ Zeg „ hem, dat ik gerust aan hem denk; want hij maakt „ redelijk weder goed. Eene goede vrouw..." hier zag hij opwaarts, ten hemel, zijn oog schemerde, en wij moesten hem zijne handen vouwen. — „ Eene „ goede vrouw zal zijne dagen de vrede geeven, „ om welke ik voor hem bidde!"

EDUARD; *ten hoogsten aangedaan.*

Mijn vader!

MEV. RUHBERG.

„ Gij zult deezen dag beleeven." hier brak zijne stem — „ en in het oogenblik, waaröp zij zich aan „ mijnen Eduard overgeeft — zoo geef haar mijnen „ zegen — wie zij ook zijn moge! De vroome wensch, „ de dank des stervenden zal haar zegen brengen!" — Dochter! ik heb, wel is waar, niet veel tijds meer op de waereld overig. Wat ook de Hemel wil: ik geeve u die erfenis. — Ontvang den zegen (*zij weent*) van een' braaven man!

EDUARD; *in vervoering voor Sofia nedervallende.*

En breng dien over mij!

SOFIA.

Eduard!....

EDUARD.

Vergeef! vergeef! — Ik kan niet. — (*Opspringende.*) Neen! nog ééns lacht mij het geluk aan. —

Gij zijt de engel, die den vroomen man in zijne laatste ſtonde verſcheen. — Gij zijt de engel, die mij zagte vrede biedt! Ik wilde u niet mede in mijn verderf trekken. — Het was rechtvaardig — doch ik buk onder mijnen pligt! — Eene ſtem ſpreekt luide in mij: zie op tot Hem, die niemand meer oplegt dan hij draagen kan. Zij beurt mij op — geeft mij moed, dat ik met warme — heete liefde u bezweere.. Sofia! neem de gelofte mijner getrouwe liefde aan!

SOFIA.

Ik ontvang dezelve, en zal heilig..

EDUARD.

Hier legge ik mijne zorgen, vreugden, traanen, wenſchen — alles leg ik in de hand der liefde! Sofia! wilt gij met mij door het leven gaan?

SOFIA.

Heeft niet mijn hart, en mijne vlugt uit het huis van mijn' vader, en thans zijn' zegen mij tot uwe gade gewijd?

EDUARD.

Vader! — mijne moeder! legt onze handen in elkanderen!

(*Walſing leidt Eduard, Mevrouw Ruhberg Sofia naar elkanderen, en leggen hunne handen in één. Walſing gaat voorts naar den Major, en legt zijne hand in die van Carolina.*)

WAL-

WALSING.

Zegen zij over deeze ſtonde!

CHRISTIAAN; *Eduards hand kusſchende.*

Dank zij den Hemel! ik zeide u immers ſteeds: voor lijden is ook loon.

EDUARD.

Mijn vader! Christiaan! Mijne broeders!..!

RANDAU.

Welk geluk! wij allen gelukkig!

CAROLINA en SOFIA.

Allen!

EDUARD.

Moeder! thans kan ik beloonen! Sofia zal beloonen!

SOFIA.

Ik zal geheel voor u leeven.

EDUARD.

Aan de hand uwer dogter zie ik u weder tot verlooren vreugde terug keeren.

MEV. RUHBERG.

Zoon! Dogter!

WILLEM.

De Hemel zegene mijn' redder!

EDUARD.

Mijn vader! gij hebt den gevallenen opgebeurd.

WALSING.

Deugd heeft het gedaan.

EDU

EDUARD.

Gij hebt mijn lijden vaderlijk geleenigd; gij hebt mij moed gegeeven om goed te doen. Ik danke, ach! kinderlijk danke ik u, ik omvatte uwe knieën...

WALSING.

Mijn zoon! mijn zoon!

EDUARD.

Neem uwe hand niet van mij. Mijne traanen vallen heet op deeze hand des goeden mans — laat u deezen zeggen, wat ik niet zeggen kan.

WALSING; *hem opheurende.*

Mijn zoon! wat wilt gij van mij maaken? Gij loont...

MEV. RUHBERG.

Dat ik nooit, nimmer beloonen kan.

EDUARD.

Ach! daaglijks zinken duizenden — verlooren zonder redding — dewijl in het oogenblik der laatste affchuwelijke verzoeking iedere hand, naar welke zij om hulpe grijpen, zich terug trekt! — En onder zoo veelen vond ik — ik alléén vond menschen, — vrienden — vond een' vader!....

WALSING.

En zult dien eeuwig in mij vinden!

EDUARD.

Die mij niet alleen tot het leven, die mij weder tot de waarde van het zelfgevoel leidde! — Willem!

lem! mijne broeders! mijne zusters! geeft mij, in dit treffend oogenblik, de gelofte, dat gij den rampzaligen, die zich overijlde, voor wiens berouw de waereld met ſpot en koelheid terug treedt, zult helpen, om den weg der rust, der deugd, der ſtille blijdſchap weder te bewandelen; zoo als mij mijn vader leidde!

WILLEM.

Dat zweere ik u!

RANDAU.

Ik zal! ik zal!

CAROLINA.

Met al mijn hart!

MARIA *weent.*

EDUARD.

Sofia! met deezen zegen, ontvang ik uwe hand!

SOFIA; *hem omärmende.*

Mijn Eduard!

WALSING.

Hij ruste op mijn huis, dat nu gemeenzaam onder ons zal zijn — op mij en mijne kinderen!

RANDAU.

Voortreflijk man!

CAROLINA, WILLEM, MARIA.

Beste — goede — lieve vader!

(*Allen ſchaaren zich rondsöm Walſing.*)

MEV. RUHBERG.

Nu zal uwe zuster u ook bezoeken, Eduard!

EDU-

EDUARD.

Louiſe? — ô Hemel! Louiſe!

MEV. RUHBERG.

ô Gij — Gij! die den menſchen zoo veel wellust geeft — heb dank voor deezen dag! Wanneer ik nu ook eens van u moet ſcheiden — zoo kan ik met de beeldtenis van deezen kring van braave menſchen zagtelijk inſluimeren, en weet:

(*Zij omármen zich tederlijk, in verſcheidene groepen.*)

Zóó zullen wij ons wederzien!

(*Zij blijven in die houding, en het gordijn valt.*)

Einde van het vijfde en laatſte bedrijf.